

www.e-rara.ch

**Trithemius sui-ipsius vindex sive steganographiae ... viri Ioannis
Trithemii, primo Spanheimensis ... apologetica defensio**

Trithemius, Johannes

Ingolstadii, 1616

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7107>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

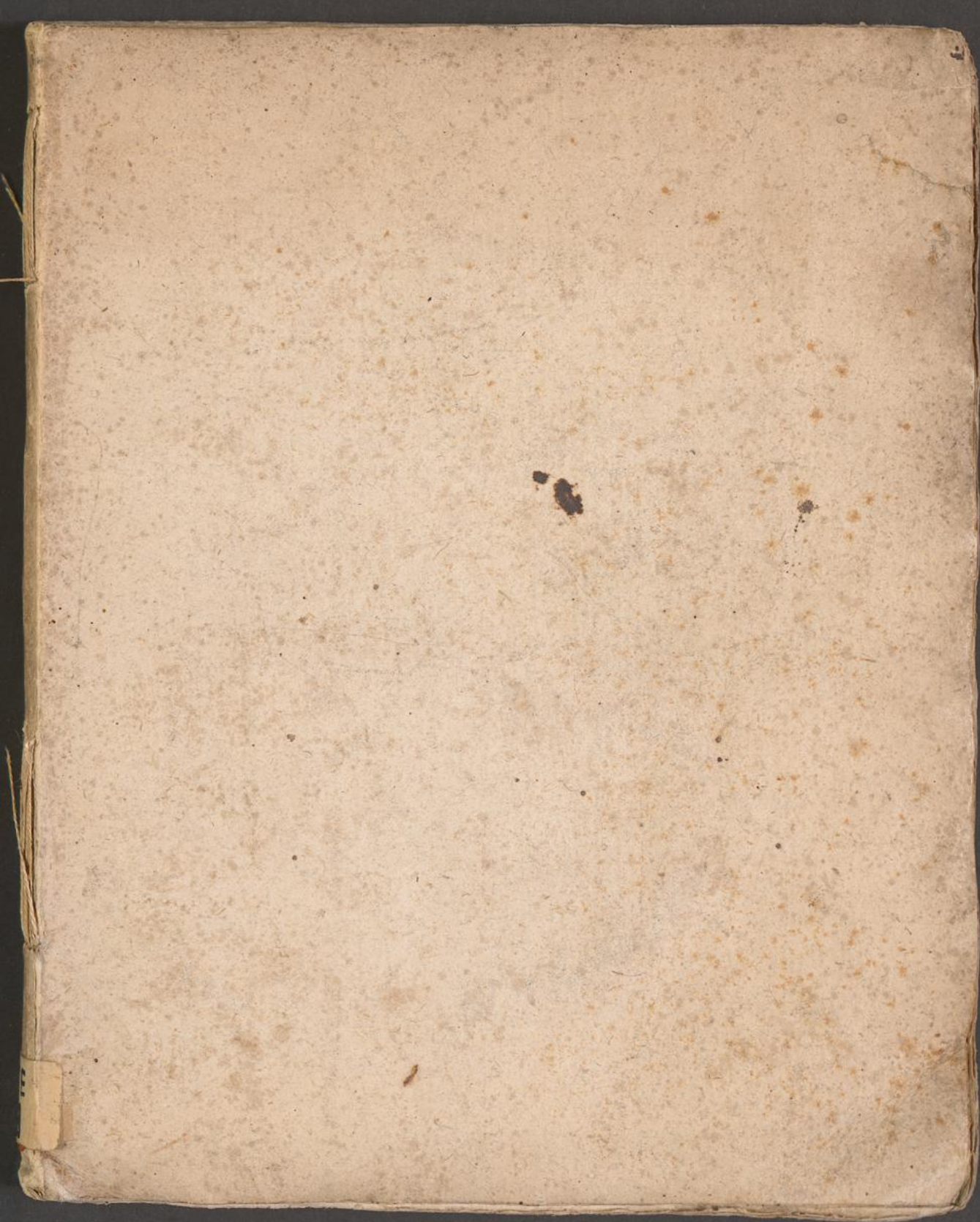
e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

1644

@251

7 26 49

ox

CE9

JOHNES TRITHEMIVS

[illegible]

IOANNES TRITHEMIVS

Spanheimensis primò, ac postea S. Iacobi in
suburbano Herbipolensi Abbas.

Literis Latinis, Græcis et Hebraicis apprime doctus.

Poëta, Orator, Philosophus, Theologus.

Magia Naturalis Magister perfectissimus

Quod pter alia eius scripta

STEGANOGRAPHIA et, POLYGRAPHIA uel
imprimis docent.

Nascitur in uilla, TRITENHEIM ad ripas Mosellæ flus
minis, Treurenensis diocesis, ANNO 1462.

Moritur tandem AN: 1516, etat. sua IN, incompleto,
ipso die D. Lucie sacro, non sine Magnatum, Prin-
cipum, Virorumque doctorum om-
nium luctu et planctu.

TRITHEMIUS SVI.

IPSIVS VINDEXT

sive

STEGANOGRAPHIÆ
ADMODVM
REVERENDI, DOCTISSIMI,
ATQVE INGENIOSISSIMI VIRI IO-
ANNIS TRITHEMII, PRIMO SPANHEIMEN-
SIS, AC POSTEA S. IACOBI IN SVBVRBANO
Herbipolensi Abbatis meritissimi,

Apologetica defensio.

Ex ipso ferè Trithemio collecta, &
publici Iuris facta.

AVTORE

ADMODVM REVERENDO ET
RELIGIOSISSIMO PATRE, AMPLISSIMOQVE
*Prefule ac Domino, Domino SIGISMUNDO
celebris in Bavaria Monasterij SEON,
Ord. S. Benedicti Abbate.*

*Accessit in fine Fragmentum Quæstionum
eiusdem Trithemij.*

Cum facultate Superiorum.

INGOLSTADII,

Ex Typographico Ederiano, apud Elisabetham Anger-
mariam, viduam. Anno M. DC. XVI.

IN TRITHEMIVM SVI
POST MORTEM VIN-
DICEM.

Iccine nec manes requiem captare se-
pultos,

Nec patimur Cineres mollè cubare
Dicitur infaustas Erebi Trithemius artes, (pios?

Et quos non liceat percoluisse Deos.

Stat tamen egregiis ingens Trithemius armis,

Ac sese famæ vindicat ipse suæ.

Scilicet externis probitas non indiget armis;

Nam satis in sese fortia tela tenet.

Non eget erectis virtus pulcherrima castris,

Sed satis est illam non latuisse nimis.

Vix tamen affictas, Trithemi, diluis artes,

Nec fugis hac tetri nominis arte notam

Cuius enim cineres, cuius cognouimus urnam,

Qui iacet in tumulo iam vetus vmbra suo,

Ille iterum aduersos ibit quasi viuus in hostes?

Et geret inuictâ posthuma bella manu?

Ille iterum egregiis stabit Mars offeusus armis?

Quis non hunc magnū diceret esse Magum?

AD LECTOREM.

Mirum fortasse alicui videbitur, me qui negotiis domesticis implicatus animum iam dudum à pulcherrimis liberalium artium studiis abduxi, subito nunc post habitis negotiorum turbis, Ioannis Trithemij, viri iam olim, & ante annos plus quàm nonaginta novem humanis exempti, partes defendendas suscipere. Is si mei consilij rationem altius perpende-
Obiit enim 1516. ipso die 8 Lucie sacre.
rit, nò solum à meo instituto quicquam me facere alienum non dicet, verùm iustissimis ex causis in hanc apologeticam scripti-
onem descendere affirmabit. Anno nonagesimo nono supra quadringentesimum atque millesimum composuit Ioannes Trithemius, & deinde aliquot post annis Philippo Comiti Palatino Principi Electori, Duciq; Bavariae, cuius suasu & hortatu hoc opus inchoarat, vel ut ait Ioannes Duraclusius, Ioachimo

Ad Lectorem.

Quando &
qua occasione
Steganogra-
phia à Tri-
themio scri-
pta.

Marchioni Brandenburgensi, principi Ele-
ctori, dedicauit, mirandum illud & laborio-
sum opus Steganographia, quo in libro tradit
artem, per occultam scripturam animi sui
voluntatem absentibus securè & tuto aperi-
endi certissimam.

Et ne hoc tantum & magnum secretum
in aures vulgarium imperitorum aut prauo-
rum hominum perueniat, omnis generis offi-
cia, ordines, differētias, proprietates, oratio-
nes, & varias operationes spirituum assignat,
per quorum intelligentias omnia huius scien-
tia secreta clauduntur & aperiuntur.

Offensi talibus spirituum operationibus
& nominibus nonnulli, inter quos etiam fuē-
re grauissimi iūq; doctissimi ac religiosissimi
viri, qui, verba ut sonant acceptantes, nescio
quam suspiciōē malam & sinistram de Tri-
themio hauserint, tacitè putantes, dictos li-
bros contra rationes phycas scriptos, super-
stitutionis plenissimos, Magia vetitā refertos,
atq; hoc ipso inter libros ab Ecclesia prohibi-
tos censendos. Iis Ego, ut salua charitate in fa-
milia-

Ad Lectorem.

miliari colloquio, & inter disputandum pro
viribus semper restiti, ita me & sacro Benedi- ^{Institutam}
ctino Ordini rem gratam, & à meo instituto ^{Authoris.}
non alienam facturum arbitratus fui, si tan-
tum virum Trithemium, deq; ipsa Catholica
Ecclesia tam benè meritum, Religiosum nem-
pe Religiosus, Abbatem Abbas, uti ore tenus,
ita & scriptis, à tantà labe & ignominia de-
fendendum suscepero. Accedit quòd ad hanc
apologeticam defensionem nihil aut parum
de meo, sed omnia ferè ex ipsomet Trithemio
desumpserim, ut & meà non indigere operà
videretur tantus & tam doctus vir Trithe-
mius, suomet gladio satis validus sue inno-
centie vindex ipse futurus.

Atq; ut, quis fuerit Trithemius, quamq;
ab omni superstitione alienus, faciliùs pateat,
in primis epistolam Ioannis Duraclusij eius ^{Ordo Tradi-}
discipuli, ad Nicolaum Hamerum Emela- ^{tionis.}
num, vitam & lucubrationes Trithemij do-
centem: deinde pauca pro Auctore Stegano-
graphico, eiusq; libro tertio; tandem ea, quæ
ipsemet Trithemius, tanquam futuri non

Ad Lectorem.

ignarus, pro sua steganographia hinc inde in
suis libris sparsim edidit, in mediū proferam.
Ex quibus omnibus luce clarius elucescet,
JOANNEM TRITHEMIUM non Magum, sed
Ecclesie filium obedientissimum, subiectissi-
mum & humillimum; eaq; omnia, qua in
STEGANOGRAPHIA scripsit, physicis ac
naturalibus esse subnix a principiis, ac proin-
de vetita magia nomine minimè esse
damnanda. Lege, amice Lector,
perpende & iudica.
Vale.

STEGA-

STEGANOGRAPHIÆ
 ADMODVM
 REVERENDI, DO-
 CTISSIMI, JVXTAQVE
 INGENIOSISSIMI VIRI, IOAN-
 NIS TRITHEMII, ABBATIS SPAN-
 HEIMENSIS APOLOGETICA
 defensio.

De hoc argu-
 mento etiam
 vide Oratio-
 nem nuper
 Ingolstadij
 impressam &
 dictam à Re-
 verendo ac
 doctissimo
 P. Adamo
 Tannero,
 ss. Theologie
 ibidem Pro-
 fessore ordi-
 nario.
 Vita & lu-
 cubrationes
 Tritheimij,
 per Ioan. Dis-
 raelsum,
 eius disci-
 pulum.

Ioannes Trithemius Abbas in
 villa Tritenheim, Treuirensis
 diocœsis ad ripas Mosellæ flu-
 minis nascitur, prima die men-
 sis Februarij, hora vndecima, minuto trice-
 simo post meridiem, anno dominicæ Nati-
 vitatis millesimo quadringentesimo sexa-
 gesimo secundo, indictione Romanorum
 decima: patre Ioanne de Heidenberg matre
 verò dicta Helisabeth de longo vico, eo vi-
 delicet

delicet anno, quo Moguntia ciuitas in defensione duorum pontificum capta, libertatem perdidit, & seruitutem inuenit, multis ciuium in exilium actis; anno Pij Papæ eius nominis secundi, currente quarto, Frederici tertij Imperatoris vicesimo secundo.

Anno autem domini millesimo quadringentesimo octogesimo secundo, in Monasterio Spanheimensi Moguntinæ diocœsis, primâ videlicet die Februarij, quâ olim fuerat natus, habitum sæcularem deposuit, & monasticum sub norma D. Patris Benedicti de obseruantia nouiter introductâ illic assumpsit. Sequenti anno, qui fuit octogesimus tertius supra quadringentesimum atque millesimum, Ioanne de Colenhufen Abbate ad Selgenstat canonicâ postulatione traslato, Ioannes Trithemius communi fratrum electione in Abbatem memorati Cœnobij Spanheimensis, quarto calendas Iulij promotus & ornatus præfuit annis viginti tribus, mense vno, diebus decem & nouem. Quibus euolutis, non sine laboribus

Steganographia Trithemij. 3

bus multis, quorundam æmulorum temeritate prouocatus, Abbatiam S. Iacobi Herbipolensem, quæ illi offerebatur, assumpsit, & Spanheimensem curis inutilibus plenam, spontaneâ voluntate resignauit.

Vtrobique plura conscripsit opuscula, è quibus mihi suâ manu in scedula nuper consignauit subscripta. Quorum tu, cum à me titulos amice postules, tuis libenter annuo votis, quo communis amici & præceptoris nostri memoriam, ex consideratione tantorum laborum eius habeas strictiorem.

Et primò quidem lucubrationum earum titulos consignabo, quas in Spanheim Abbas existens laboriosè composuit.

B 2

Scipfit

Scripsit in primis:

*Opera &
scripta Tri-
themijs*

**CONSTITUTIONES ORDI-
NIS SVI, QVAE FACTAE FVERVNT IN
Capitulis Prouincialibus iussione
Presidentium, librum
vnum.**

DE visitatione monachorum, lib. v-
num.

De modo celebrandi capitulum pro-
uinciale, librum vnum.

In regulam S. Benedicti, lib. duos.

Homilias & Sermones exhortatorios
ad Monachos suos, libros duos, quos Ante-
cessori suo dicauit.

De tentationibus claustralium, & re-
mediis earundem, libros duos.

Ad Nicolaum presbyterum Mernicen-
sem de vita Sacerdotali, lib. vnum.

De vanitate & miseria huius vitae lib. v-
num.

Opus penthicum, id est, lugubre, de rui-
na ordinis sui librum vnum.

De

Steganographia Trithemij. 5

De illustribus viris sui ordinis libros
quatuor.

Laudes ordinis Carmelitarum libros
duos.

Ad Gerlacum Abbatem Tuitiensem
laudescriptorum manualium lib.vnum.

Ad Ioannem Dalburgium VVorma-
tensem Episcopum, de Scriptoribus Eccle-
siasticis, librum vnum.

Ad quæstiones Rutgeri Sicambri Ca-
nonici Dumetis, librum vnum.

Chronicon Monasteri Spanheimensis,
non paruum volumen, lib.vnum.

Chronicon siue annales monasterij
Hirsaugiensis, duo volumina magna.

Chronicon successionis ducum Baua-
riæ, & comitum Palatinorum ad Philippū
palatinū comitem principem Electorem,
librum vnum.

Vitam S. Hirminæ monialis & primæ
Abbatissæ in horrio Treuirensi, lib.vnum.

De miseria Prælatorum claustralium
libros duos.

Laudes S. Andræ Apostoli, lib. vnum.

Laudes S. Benedicti Abb. lib. vnum.

Laudes S. Ioseph nutritij domini, lib. vnum.

Laudes vitæ Monasticæ, lib. vnum.

Laudes veræ poenitentia lib. vnum.

Laudes studij diuinarum scripturarum
librum vnum.

Monologion hominis Deo deuoti ad
seipsum librum vnum.

De miraculis S. matris Annæ, librum vnum.

Ad Vdalricum Canonicum Colonien-
sem super quæstionibus in Euang Ioan. li-
brum vnum.

Ad eundem super quæst. psalmorum,
librum vnum.

Ad Præsidentes Capituli annalis, de ob-
seruantia Bursfeldensi, abbreviauit statuta
eiusdem vnionis, lib. vnum.

Spirituale monachorum exercitium,
librum vnum.

Epito.

Steganographia Trithemij. 7

Epitome seu breuiarium eiusdem lib.
vnum.

De computo ecclesiastico, lib. vnum.

De illustribus germaniæ scriptoribus
ad Iacobum Vuympfilingum Rhedapoli-
tanum, librum vnum.

Epistolarum Spanheimensium ad di-
uersos, libros quatuor.

Orationes in Capitulis & alibi habitæ,
sunt numero 24. quæ faciunt lib. vnum.

Sermones in diebus festis ad pop. lib. v-
num.

Sermones ad Fratres suos Spanheimen-
sis Cœnobij scripsit quadraginta numero
pulcherrimos, librum vnum.

Orationes ad Deum & sanctos suppli-
catorias plures, librum vnum.

E græco sermone traduxit in Latinum
Maximum Abbatem de incarnatione do-
mini.

Anathemata quoque S. Cyrilli Archie-
piscopi Alexādrini, contra hæreticos in ter-
tia Synodo Ephesina promulgata.

Pro

Pro ædificatione Monachorum notabile opus quod prænotauit: De triplici regione Claustralium, libros tres.

Scriptit & alia quædam minora opuscula quorum ad me titulos non signauit.

Hæc sunt Nicolae, frater charissime, Trithemiana opuscula, quæ per annos tres & viginti Abbas existens lucubrauit in Spanheim ad Dei honorem in medio curarum & continuâ rei familiaris occupatione: legens aut scribens die ac nocte, quotiens sibi otium licuit subfurari. Maximum librorum in omni facultate thesaurum Spanheimensi bibliothecæ per annos quibus præfuit, importauit, non solum arte impressoria, sed etiam manu scriptorum. Nam cum essem apud eum vnus anni spatium pro discendis ab eo literis Græcis atque Hebraicis, duo millia numeravi Bibliothecæ volumina, quorum ad minus octoginta calamo in pergameno & papyro decenter fuerunt conscripta. Audiui sæpius ab eius ore, quod plusquam duo millia florenorum pro libris expo-

*Bibliotheca
Trithemij.*

exposuerit, quos nō de Monasterij substantiā, quæ valde semper fuit exilis, acceperat, sed cū multis & notus & charus esset Principibus, munera quibus honorabatur ab eis, vt plurimū pro libris exposuit. Maximus enim librorum amator & cultor est supra omnes, quos ego noui hodie in carne viuentes. Dicitur autem à multis, quōd eius successor, qui nunc est Abbas in Spanheim, volumina plurima alienauerit, quōd an sit verum, certè mihi minimè constat. Anno domini millesimo quingentesimo quarto, cum inter Regnum & Philippum comitem palatinum atrox fuisset bellum exortū, Trithemius hostium metu, cum sua bibliotheca & rebus Monasterij, ad Cruciniacum proximum secessit oppidum, & ego similiter ad mea fui reuersus.

Anno autem sexto supra quingentesimum atq; millesimum de mense Octobri Trithemius ipse quorūdam inuidiā stimulat, Abbatiam S. Iacobi apud VVirciburg accepit & Spanheimensem resignauit. Vbi

varia scribit quietus, quorum ad me titulos nuper istos transmisit rogatus:

Polygraphia. Ad Maximilianum Cæsarem opus mirandum edidit, quod Polygraphiam prænotauit, libros sex.

Ad eundem eiusdem Polygraphiæ clauem, librum vnum.

Responsiones ad octo quæstiones eiusdem Cæsaris, librum vnum.

Ad eundem de septē intelligentiis mouentibus orbes, librum vnum.

Ad Ioachim Marchionem Brandeburgensem Principem Electorem, variarū quæstionum, Orationum & Propositionum, libros viginti.

Ad eundem de prænotionibus licitis Christiano & non licitis, libros duos.

Steganographiæ opus. Ad eundem scripsit mirandum & laboriosum opus illud Steganographiæ lib. octo, quod temerarius ille Bouillus non capiens, imperitissimè & falsissimè reprehendit.

Ad

Steganographiæ Trithemij. 11

Ad eundem Principem Epistolarū, lib.
vnum.

Ad eundem contra maleficos & om-
nes artes & superstitiones ab ecclesia prohi-
bitas lib. quinque.

Ad eundem de causis & cura morbi ca-
duci ac maleficorum, libros tres.

Ad Iacobū Trithemium fratrem suum
itinerarium vitæ suæ libros duos.

Ad Burghardum de Horneꝛ medicum
de peculio Monialium, librum vnum.

Historiam siue Annales de Origine Re-
gibus & gestis populi Francorum & Germa-
norum scripsit tria magna volumina, nar-
rationem incipiens à Marcomero Rege,
qui populum anno ante incarnationem
domini quadringentesimo tricesimo ter-
tio, à Scythiæ finibus in Germaniam
eduxit ad ostia Rheni, vsque in tricesimum
octauum & nonum annum Maximiliani
Cæs.

Ad Laurentium VVircipurgensem Episcopum Orientalisq̃ue Franciæ Ducem, epitome siue breuiarium scripsit eorūdem trium voluminum historiarum, libros tres.

Ad eundem de Ducibus & Episcopis Francorum VVirciburgensium, librum vnum.

De miraculis ad memoriam dominæ nostræ S. Mariæ apud Dittelbach ostensis, lib. duos.

De miraculis eiusdem in vrticeto apud Helbrunnam ostensis, libros sex.

Apologeticum in Carolum Bouillum ea, quæ non intellexit, calumniantem lib. vnum.

De origine & Regibus Francorum lib. vnum.

Chronicon monasterij sui, cui nūc præfidet, D. Jacobi apud VVirciburg lib. vnum.

Ad Albertum ex Marchionibus Brandenburgij, Archiepiscopum Moguntinum & Magdeburgensem, vitam diuini Rabani Archipræsulis, lib. tres.

De

De eiusdem à Mogunciaco translati-
one in Saxoniam librum vnum.

Ad eundem vitam S. Maximii Episcopi
librum vnum.

Ad Ioannem Comitem Palatinum Ba-
uariæq; Ducem, & Comitem in Spanheim,
apud Symeren residentem, de origine, Regi-
bus ac Ducibus Bauarorum simul & Comi-
tum Palatinorum & Spanheimensium lib.
quatuor.

De dæmonibus & artibus prophanis,
maleficis & superstitiosis laboriosum opus
versat in manibus, quod libros habebit du-
odecim, in quibus omnia diabolicarum ar-
tium vaframenta explodit, confundit, euer-
tit.

Epistolarum Herbipolensium, quas in
ea scripsit Abbatia, lib. quatuor.

Scripsit etiam alia minora cōplura suæ
& amicorum deuotioni congrua, vt sunt:

Cursus, Rosarium, Missale, Officium &
variæ Orationes, simul & prosæ siue sequen-
tiæ de S. Anna, Saluatoris nostri auia.

Scripsit & de S. Maria Magdalena laudes, preces atque rosarium.

De S. Ioseph nutritio domini Rosariū.

De S. Petro Apostolo Rosarium.

De S. Ioanne Euangelista Rosarium.

Ad instantiam Ioannis Archiepiscopi Treuirorum Sequentiam de S. Anna, quæ incipit: *Iesu cælorum Regis*, sub melodia: *Aue preclara*.

Aliam in eius festo canendam, quæ incipit: *Exultent in hac die*, &c.

Tertiam ad prouincialem Carmelitarū Augustæ, & incipit: *Iubilemus in honore*.

Quartam de S. Hildegarde virg. quæ sic incipit: *Laus tibi dominæ rex æterna*, &c.

Quintam de S. Ruperto Bingiorū Duce, quæ incipit: *Exultent in hac die*.

Sextam de S. Ioseph nutritio domini, & sic incipit: *Cantemus inclyti*.

Septimam de S. Rabano Archiepiscopo.

Octauam de vulneribus Christi, quæ sic incipit: *Iesum Christum adoremus*, &c.

Nonam

Steganographia Trithemij. 15

Nonam de compassione B. Mariæ semper virginis, & sic incipit: *Eia plorems mentepia B. Maria compatientes*, sub melodia scilicet: *Aue preclara*.

Decimam de S. Ioachim genitore nostræ dominæ, quæ sic incipit: *Trinitatem adoremus, unitatem collaudemus, &c.*

Vndecimam de bono cuiusque hominis Angelo proprio.

Duodecimam in propria missa cuiusque Sacerdotis.

Tredecimam de S. Maximo Episcopo Moguntino.

Quartamdecimam de S. Martha, Christi hospita.

Quintamdecimam de S. Maria Magdalena.

Sextamdecimam de S. Maria Ægyptia.

Septimamdecimam de S. Iacobo maiore Apostolo.

Octauamdecimam de S. Andrea Apostolo.

Nonamdecimam de S. Benedicto Abb.

Vice-

Vicesimam, de omnibus sanctis.

Et de singulis nominatis memoriis & sanctis, officia Missæ singula composuit noua, diuinis scripturis conformia.

Scripsit præterea meditationum & orationum dominicæ incarnationis, natiuitatis, vitæ passionis & mortis opusculum deuotioni conueniens libros duos.

Speculum cœlestis doctrinæ, compunctioni mentis non parum deseruiens, librū vnum, qui sic incipit: *Salutis humana principium, &c.*

Multas quoque deuotissimas meditationes & orationes, de domino nostro Iesu Christo, de sanctissima eius Genitrice virgine Mariâ atque de variis sanctis pulchrâ varietate composuit, cū ingentibus aliis, quæ videbit & mirabitur deuota posteritas omnis.

Hæc sunt, mi Nicolae charissime, Trithemij Abbatis nostri volumina, quæ per annos ferè triginta duos continuo lucubrauit studio, præter illa, quæ nondum perfecta
in

in manibus versantur sub incude mihi incognita. Vale ex ædibus meis Duraclufianis, quinta mensis octobris; Anno salutis nostræ millesimo quingentesimo quinto decimo.

Haftenus ille. Equidem rem altius perpendens satis dolere nō possum, tantum virum, de quæ literis & literatis, atque de ipsâ Catholicâ Ecclesiâ tam benè meritum, in tantam venisse suspicionem, quasi aliquid scripsisset & publicæ luci mandasset sanctæ & Orthodoxæ fidei contrarium, Christianæ reip. noxium, ac Religiosâ conscientiâ indignū, cūm velex ipso titulo Steganographiæ præfixo, tanquam ex fine, quem vnicum Auctor sibi proposuit, constet, nihil aliud illo in libro contineri, quàm artem, animi sui voluntatem absentibus per occultam scripturam aperiendi certam, ad cuius vsum vtiq; non opus esse arte magicâ & diabolicâ, sed Phycâ & naturali tantū in Clavi isti operi præfixâ facile videre est. Ne verò hæc secreta seu ars seu scientia in notitiam Rei-

D pub.

*Car Trithemij nomini-
bus Spirituū,
numeris fi-
guris & si-
gnis vti sue*

*Finis Stega-
nographiæ.*

*Nota.
Per occultam
scripturam.*

pub. aut aures prauorum hominum perueniret, officij sui rationem existimauit Tritheimius non vltimam, ita illam, quoniam mysteria docet intelligere nescientem, mysteriis obuoluere, vt nemo futurus sit ex imperitorum numero, nemo nisi studiosissimus, qui huius scientiæ arcanum suâ possit virtute perfectè & ad intentionem Auctoris penetrare ad plenum, nisi per receptionem à docente. Nec minus Reip. noceret, huius secretissimæ artis in improbos & reprobos diuulgata notitia (inquit Tritheimius) quàm prodesset in bonos. Quoniam quidem sicut boni & virtutum studiosi homines omnibus adinuentis vtuntur ad bonum & communem vtilitatem, ita mali & reprobi non modò ex malis, verùm & ex bonis atque sanctissimis institutis occasiones sibi venantur, quibus deteriores fiant. Simile huic secretissimo & alioqui vtili Reipub. atq; honestissimo adinuento contingere potest; vt sicut bonis & sanctissimis hominibus instrumentum se præbet ad optima,

ma, ita peruersis & impiis ministerium exhibeat ad scelerata. Nam sicut bonus & honestatis amator, voluntatis suæ secretū, pro bono priuato vel communi, alteri hanc artem scienti, quando & quotiens voluerit, secretè, securè, & absque aliqua suspitione cuiuscunque mortalis, perfectè, copiosè & integerrimè per patentes omnibus, apertas vel clausas literas (ita vt nemo, quantumlibet eruditus aut curiosus, quicquam valeat suspicari, de secreto mittentis, nec etiam, si suspicetur, deprehendere) omni tempore notificare potest, & ad quamlibet distantiam locorum intrinquare & exprimere, ita & peruersus quisq; lubricus aut malitiosus, etiam latini sermonis penitus antea ignarus, mox vt hanc artem consecutus fuerit (quam Magistro docente in biduo ad longissimū consequi poterit) iam deinceps latino sermone, compositione congruā, literas scribet quolibet narratione apertas, pulchras & satis ornatas, ad amicum in hac arte peritum, quibus voluntatis suæ arcanū ipsi soli peruium

*Causa rationis
di artem Steganographia.*

Hac iam passim enuulgata.

tantis mysteriis obuoluet, ut à nemine penitus, quantumcunque studioso vel erudito, sine huius artis ope valeant penetrari. Scriberet iam deinceps doctus & indoctus, vir & mulier, puer & senex, bonus & malus, pudicus & lasciuus latino vel quocunque sermone sibi noto per omnia climata mundi literas Latinas, Græcas aut Barbaras omni suspicione carentes, quibus aliud nescientibus artem exhiberet in patulo, atque aliud scientibus in occulto. Nec tuta inter coniugatos fides contracta sacramento, hac scientiâ publicatâ in reprobos iam deinceps maneret, dum vxor licet latini sermonis hactenus in scia, per verba pudica, honesta atque sanctissima cuiuslibet linguæ vel idiomatis iam satis docta, malam & impudicam amatoris adulteri seu fornicatoris mētem & intentionem, licet viro perferēte literas ac colaudante, ut optimas, latissimè intelligere, suumque desiderium eodem modo, quàm latè & copiosè voluerit, illi securissimè eisdē vel aliis literis pulchrâ & satis admodum ornata serie posset remandare. Enim-

Enimuero licet hæc scientia in se sit optima, & reip. satis utilis, tamen si ad prauorum notitiam perueniret (quod Deus prohibeat) totus reip. ordo per successum temporis non modicè posset turbari, fidesq; periclitari publica, literæ omnes, instrumenta, conscriptiones, ipsi denique hominum sermones in grauissimam suspicionem verti: nemo iam literis quantumlibet sanctis & honestis absque pauore crederet, sed fidem epistolis rarus adhiberet. Quoniam quantumcunq; honesta & pudica verba fuerint, semper dolus, fraus, deceptio subesse putaretur, fierentq; homines ad omnia puidi, & non minùs in amicos, quàm in aduersarios vt plurimum suspiciosi.

Ad has igitur omnes, quas dixi, incommoditates auferendas, & ne hæc per se physica, naturalis & licita sciētia, si in omnium notitiam deueniret, tāta crearet mala & incommoda, non immeritò Trithemius numeris vsus est, signis & nominibus peregrinis veluti spirituum & aliorum, quibus tan-

Numeri, signa, nomina peregrina spirituum quorsum spectent.

quā mysteriis artē illā ita inuoluit, vt nulli nisi artē illā scienti, id est, honesto & pio, facile sit peruia, peruersis verò atq; malignis perpetuò maneat occulta, id q; etiam antiquissimos sapientes, quos græco sermone Philosophos appellamus, olim fecisse accepimus, quos, si quæ vel Naturæ vel Artis reperissent arcana, ne in prauorū hominū notitiā deuenirēt, variis occultasse modis atq; figuris, eruditissimorum opinio est. Moyse quoq; Israëlitiç gentis famosissimū Ducem in descriptione creationis Cœli & Terræ ineffabilia mysteriorum arcana verbis operuisse simplicibus, doctiores quique Iudæorum confirmant. Hinc in multis sacræ scripturæ locis, præter sensum literalem, etiam Allegoricus, Tropologicus & Anagogicus sensus à Theologis est receptus. Diuus & inter nostros eruditissimus Hieronymus tot penè in Apocalypsi Ioannis mysteria latere af-

*studium ve-
rerum sapi-
entum in oc-
cultandis re-
rum arcana-
rū mysteriis.*

firmit, quot verba. Græci sanè & Egyptij in occultandis suis sacris & diuinis semper figuris & obscuritatibus utebantur. Hinc So-

crates

crates apud Platonem admonet; rerum sacrarum mysteria velanda esse, ut à plebecula indignitate separentur. Plato alibi consulit; indignū prorsus ac fœdum esse, rerum occultarum mysteria populo aperiri, cum ab hominū genere illa pollutis manibus contrectentur, quæ ab hominibus, tantum philosophiæ sacris initiatis tractari fas sit. Quod nec Hebræi in tractandis sacris legibus negligunt. Atq; ut de veterum notis quid amplius dicam, ij certè, ut & compēdiosè scriberent, & à communi scribendi forma discederent, notulis, lineamentis, solisq; literis loco scripturæ utebantur, ut cum ciuem Romanum per *CR*, oportere per *OP*, duntaxat per *DT*, ab urbe condita per *ABVC*, de isto lapide inuenies aurum per *DILA*, significarunt: Quam verborum sententiarumque obscuritatem in omnibus ferè scientiis videre licet. In libris legum Veteres per duo *KK* calumnie causa, per *DM* dolum malum, per *IE* Iudex esto denotabant. Et damnatum litera *K*, absolutum verò *A*, significabant. Sic de iudi-

vide in Scri-
ptiones sa-
cro sanctæ
veteris
Petri Appia-
ni & Bartho-
lomæi Amari-
rij.
Ius.

cio

cio recuperatorio in veterum notis & elogiis à notarum Magistris sic scribi solitum est: *QERE, TPIRD, TQPD TDDPF.*

Quante res erit, tanta pecunia iudicium recuperatorium dabo, testibusq; publicè duntaxat decem denūciandi potestatem faciam.

Quas Iuris notas, licet Iustinianus Imperator postea à legum libris abolendas sanxerit, etiamnum tamen hæ figuræ adhuc manent §. ff. quarum altera, *Paragraphos*, altera *digesta* designat.

Mathematici.

Mathematici quoque præsertim astrologi, has obscuritatū figurarumq; reliquias tenent. Nā Planetas, itemq; Zodiacū suum siue duodecim signa cœlestia singularibus characteribus pingunt, vt v.g. *Lunam* à crescentibus & decrescendentibus cornibus $\cap$. *Geminos* π ab eorum amplexibus. *Sagittarum* à sagitta $\rightarrow$ &c. Sic & horum aspectus, *triplicitates* & octauæ spheræ *configurationes* notant. Siquidem * hexagonum significat; $\square$ *quadratum*; $\triangle$ *trigonum*. Coniunctiones vero planetarum tali signo $\circ$, & oppositiones hac nota $\circ$ exprimuntur. Chy-

Chymica quoq; ars, vt obscurè simplicia *Chymici* describat, iis vtitur. Nam *Ammoniacū salem* Chymici Δ signo notant, *arsenicum* ∞.

Similiter & Musici ad tempus mensuramq; denotandam diuersos excogitauère characteres & notas, vt in eorum libris planè videre est. Et certè mirum eiusmodi notis musicis animi sensa occultè aliis significari posse.

In arte militari etiam (singularia notationum stratagemata variosq; occultè significandi modos prætereo) singulares extant notæ apud Veteres. In breuiculis enim quibus Militum nomina continebantur, propriæ erāt, in quibus Duces militum numerum, quot ex iis superessent, quotq; in cladibus occubuissent, inspicerent. Nam qui supererant T, *thau* versiculi initio, qui verò ceciderant θ, *theta* notabantur.

Iam verò quid dicam de facultate Oratoriæ eiusdemq; cultoribus, qui ad summū ornatum eiusmodi obscuro dicendi genere non in verbis solū, sed in integris etiam sen-

E tentiis

tentiis orationisq; serie vtuntur: Quid enim sunt μεταφορά, μετανομία seu μεταλλαγή, ἀνανομασία (vt de Ænigmate taceam) ἀμφιβολία, ἀλλογηρία, &c. aliud, quàm schemata, quibus sensus à proprio sermone in obscurum & planè occultum transfertur? Sapientes certè Chymistæ sua scripta hisce inuolucris (allegoria dico) contexerunt, veluti Hermetem, Gebrum, Raymundum, & veteres omnes Pythagoricos allocutos comperimus.

Poëta.

Poëtas doctissimos intermitto, qui fabulis conscribendis operam nauātes, aliud imperitis atque aliud eruditis hominibus vnius narrationis serie sagaci adinventione tradiderunt.

Cùm igitur, vt ex prædictis constat; omnes ferè scientiæ proprios sibi characteres adsciuerint, quibus si non breuiùs saltem occultiùs scientiarum materiæ traderentur, non immeritò etiam Trithemius sua præcepta ita tradidit, vt nō omni essent peruia, præsertim cùm eorum intelligentia neque omni etiam expediret. Nec refert quod Trithemius

themius ad velandum secretum in omnibus ferè capitibus vsus sit coniurationibus. *Coniurationes Trithemij.*
 Nam in iis nihil aliud, quàm secreta steganographica abscondita esse, easq; omnes in principio per quemlibet modorum steganographicorum esse examinandas, ipsemet Trithemius monet in Clavi generali triplici, quam ipse conscripsit, & amatoribus huius artis gratitudinem declaraturis ac secretò retinentibus communicauit.

Idem sentiendum de numeris Arithmeti- *Numeri Arithmetici.*
 cis, quos propterea adhibuit, non ut vim illis magicam tribueret vllam, sed ut quotquot eorum deprehenderis, tot literas significatiuas scires, illud verò O nihil denotaret, id quod legenti ac modos illos intelligenti, absq; difficultate patet. Equidem lubens volensq; fateor, literas vel Latinas vel græcas aut quouis idiomate scriptas, legi & suo modo intelligi, imò verò, quod plus est, etiam secundū regulas & bonam syntaxin, scribi ac componi posse ab eo, qui (modò alphabethum nōrit) neq; grammaticæ neq;

Quid sit Ma-
gia demo-
niaca?
De lib. 1.
cap. 2.

syntaxi vnquam studuerit, rem esse primo intuitu adeò stupendam, vt omnium sensum & communem hominum captum in admirationem trahat; attamen id facili negotio & absque vllâ magiâ vetitâ & dæmoniacâ fieri posse, Trithemiana opera steganographia & polygraphia docent. Etenim si magia prohibita definitur facultas seu ars, quâ vi pacti cū dæmonibus initi mira quædam & communem hominum captum superantia, efficiuntur, religiosissimus verò Vir, & Magiæ naturalis Magister perfectissimus Ioannes Trithemius in suo steganographico opere vllum cum dæmonibus pactū nunquam inierit, vt postea ex ipsius protestationibus constabit, sed mediis licitis, naturalibus & physicis tanquā secretioris philosophiæ amator vsus fuerit; facile liquet, Steganographiam inter magicos libros, nō esse numerandam.

Liber tertius
Trithemij.

Solus liber tertius negotium faceffit, quem quia propter inopiam Clauis intelligere nequimus, multi tanquam superstitionis

nis notâ suspectū, aut certè partum suppositium reprehendūt. Ego verò, hoc ipso quia non intelligimus, librū illum potius approbandū, q̃ improbandū, potius viribus totis retinendum, q̃ à reliquis libris amouēdum censeo. Quis enim adeò est iniquus rerum æstimator, vt audeat rem quampiam iudicare malam, quam tamen in suo intellectu nec bonam nec malam deprehendit, adeoque nō intelligit? Certè in dubiis tutiorem melioremue partem esse eligendam, Theologi tam morales quàm Scholastici docent. *Etenim temerarium se ludicem ostendit, inquit Trithemius, qui, priusquam causa agnouerit veritatem, profert de ea sententiam.* Ast verò si causam suæ reprehensionis rationabilem assignent, si Magiæ Trithemium vetitæ certò & euidenter conuincant, si impium aliquod & contra Romanæ Ecclesiæ fidem quippiam ex illo libro adferant; tum demum partum supposititium crederem, & Trithemiano nomine prorsus indignū.

Sed instant & dicunt: Aliquē à me lon-

NB.
Steganographia specie
externa &
secundum
propriam
verborum
sensum spe-
ciata forte
superstitiosa
videri potest,
ast ex mente
Auctoris &
secundum
nucleum in-
tus latentem
non item.

ge absentem mei cōceptūs compotem fieri
 posse, idq; spacio viginti quatuor horarum,
 imò *sine literis sine Nuncio & ad quantam-
 cunq; distantiam* Naturæ vires longè trans-
 gredi, cū agens physicum non agat in di-
 stans, nisi per medium interpositum, adeo-
 que librum istum nō esse rationibus & me-
 diis Phycis suffultum. Audio. Sed nonne
 memores estis, nos hīc agere de Magia, quæ
 sua agilitate, dexteritate, subtilitate, *virtus-
 teq; creata & non supernaturali, mira & in-
 solita efficit, quorum ratio sensum & commu-
 nem hominum captum superet*, & ut est pars
 quædā secretioris Philosophiæ, seu (ut eam
 definit Pererius) *facultas, per quam homines
 efficiunt res inusitatas & admirandas, ratio-
 ne quadam occultâ* (vtpote naturali) & aliis
hominibus incognitâ? Nonne recordamini
 duorum priorum librorum, quos, Physicè
 sane scriptos, Trithemius tamen tantis tam-
 que cæcis mysteriis & tenebris inuoluit, ut
 eos nec omnes totius mundi homines pos-
 sent intelligere, si non Clavis à Trithemio
 relictâ,

Quid sit Ma-
 gia Natura-
 lis?

Del Rio lib. 1.
 cap. 2.

Lib. 1. de Ma-
 gia, cap. 2.

Duo libri
 priores ste-
 ganographiæ
 inuentur ter-
 tium.

relicta, illis opem suppeditaret? Certè Labyrinthæis me facilius posse extricare ambagibus, occursibus & recursibus, quàm sine Clavi me extricis explicare steganographi-
cis crediderim. Nonne putatis illum sicut in prioribus, ita etiam in hoc libro mysteriis v-
sum? Nonne potest fieri ut per *motum* intel-
lexerit operationem ipsam, & per *spatium*
viginti quatuor horarum, viginti quatuor
litteras seu Alphabetum? Itaq; verba, non ut
sonant, sed mystico sensu acceptanda, neq;
credendum, agens Physicum hîc agere in
distans sine medio interposito, quod nesci-
entibus & verba non intelligentibus planè
videtur. Taceo enim, quòd non sit necesse,
ut agens semper sit præsens passo secundum
suam substantiam siue *contactu suppositi*, sed
sufficere, si virtualiter præsens sit passo seu
contactu virtutis; Nihil dico de sympathiis
& antipathiis; Prætereo illa, quæ contra hoc
dictum Philosophicum nonnulli adferunt
de Remora siue Eccheneide, & de Torpedi-
ne Piscibus, quorum hic, licet exiguus cor-
pore,

*An Actio in
distans.*

pore, ingentia tamen nauigia ita sistit, vt interdum Nautæ penitus non possint progredi, aquâ interea minimè quiescete, vt refert Plinius lib. 31. cap. 1. & alij communiter: Ille verò manus & brachia Piscatorum obstupescere & torpescere facit, vt tamen rete nō obstupefiat, teste Aristotel. 9. de hist. animal. cap. 37. Sileo mirabilem Magnetis vim & virtutem, trahentis ferrum, non trahendo medium interiectum, vt docet quotidiana experientia; Transeo demum, agens subinde fortius agere in passum remotum, quam in propinquum, vt patet ex igni, qui vehementius calefacit aquam existentem in superiore parte Vasis quàm in fundo, imò, teste Aristotele sect. 15. problemate 4. & 8. fundus vasis multò frigidior est, quàm superior aqua, quæ tamen plus distat ab igni agente. Hæc, inquam, omnia, tanquam parum ad hanc, quâ de agimus, Magiam facientia, missa facio, & probatæ virtutis summæ quæ doctrinæ virum Trithemium tum in hoc tum in aliis prioribus libris vsum mediis naturæ

turalibus fuisse, adeoque nihil contra Physicas rationes egisse, quantumlibet etiam quibusdam suspectus videatur, constanter affirmo. Vt quid enim in hoc libro attulit numeros arithmeticos? Cur tam studiosè diuidit *motum*, hoc est operationē, in *proprium, directū, retrogradum, mixtū, confusum, &c.* Cur vult vti operantem *Encausto*? Nonne ista omnia media sunt Physica & Naturalia? Sed, vt quid amplius dicā, credis ne Lector, esse contra rationem Physicam animi sensa indicari posse sine verbis, sine libris, & sine nuntio amico absenti? quænam illæ rationes? Ipse ego experiētiā tibi ostēdam, quod per artem, quam ex Trithemio hausi, possim indicare amico mensæ meæ assidenti vel adstanti, quicquid voluerit, idq; per triginta, quinquaginta vel centum, adeoque certa & præscripta abs te verba, cui tamen amico, vel quisquis ille sit, nec loquar verbum, nec nuntium mittam, & quem, si volueris, nec etiam aspiciam, idque Physicè & naturaliter. Quid, quòd noctu facum osten-

sione animi mei sensa ad integrum etiam
milliare vel amplius, quantum quidem Vi-
sus ferri potest, significare possum, idq; non
spacio solum viginti quatuor horarum, sed
vnico etiam quadrante? Quod si hoc fieri
potest, quare non etiam illud? Contra quas

Inferius, quā-
do agit de Vi-
silitatibus
Polygraphiae
& Stegano-
graphiae.

NB.

rationes physicas pugnat? Sanè Trithemius
ipse satis clarè se explicat, quo nimirū mo-
do voluntas indicari possit *ad quantamcun-
que distantiam sine Nuncio & sine literis*.
Nam distantiam illam locorum ita vult ef-
se constitutam, vt ea sit tamen *sermone re-
gulata*. Conceptum verò meum indicare
possum *sine nuncio*, hoc est, *sciente*, sed arca-
na, quæ ferat prorsus *nesciente*, vt vult Tri-
themius ibidem, quod est verissimum & fa-
cillimum; *Et sine literis* intellige *visibilibus*,
sed fortè *inuisibilibus*, nempe, vel genere *der-
matico* vel *Hyphasmatico*, vel *Aleotico* (vt
inferius docebit idem Trithemius) vel si-
gno alio *hieroglyphico*. Neq; est, cur coniu-
rationes istæ hoc in libro positæ, tibi sint su-
spectæ. Prorsus enim vt Coniurationibus

in

in prioribus libris vsus est ad velandum se-
cretum, ita eodem modo vtitur & istis. Itaq;
si liceret, saluo iudicio aliorum, meam de
hoc libro sententiam ferre, dicerē sanē, cau- Iudicium de
tertio libro
Steganogr-
phie.
fis & rationibus prioribus suffultus, totum
istum librum tertium continere in se mo-
dum, mentis suæ arcanum detegendi ami-
co, non quidem per literas apertas & visibi-
les, sed vel per numeros arithmeticos, qua-
lia Orchemata numeralia pro literis plura
habet Trithemius in libro suo Polygraphi-
co, vel, quod magis crederem, per illos mo-
dos inuisibiles, de quibus dicit in sua Poly-
graphia loquens de Artrologiâ & dactylo-
giâ Bedanâ, his verbis: *Et quis veterum oc-
cultè scribendi modos exprimeret omnes? Alij*
enim familiares in ministerio artis prepositi Philophotos,
id est, lucis
amator. Fit
ex Alphabeto
non transpo-
sito.
bubones habebant Philophotos, alij Mysophotos
alij utrosque in practicâ vocârunt ex
arte. Rursus alij cognitas transposuere literas
Alphabeti communis, alij barbarorum sub Mysophotos,
id est, tene-
brarum a-
mator. Fit ex
Alphabeto
transposito
& occulto.
schemate proprios characteres sibi consinxerunt.
Rursus item alii ministerio literarum

Litera visi-
biles & in-
uisibiles.

utebantur visibilibus, scribes cum minio
vel encausto communi, alii verò characteres
arbitrio suo inuisibiles ad nutū formauerunt.

Modi verò characterum visibilibus pro scri-
ptura occulta nimis sunt multi ac penitus in-
numerabiles, quorum mentionem facere om-
nium, nec voluntatis est nostra, nec virtutis.

Literarum
inuisibilium
tria genera.
Dermaticū.

Inuisibilium autē tria sunt genera inter mor-
tales hodie magis usitata.

Hyphasma-
ticum.

Primū nuncupatur Dermaticum, quo
fit in dorso nunciorum scriptura quadam ar-
tificialis per loturam cuiusdam humoris dū-
taxat visibilis, quam penetrare nemo suffi-
cit, qui artis nescierit arcanum. Secundum
verò Hyphasmaticum dicitur, quo rebus cer-
tis in panno scribitur, quod exsiccatum vide-

Aleoticum.

Hæc scribendi
genera exem-

plis illustrat

clarissimus

vir Adolphus

à Glauburg.

Patricius

Francofor-

diensis, in li-

bro Polygra-

phico.

ri potest minimè, donec madefactum in aqua
frigida cernatur. Tertium genus vocatur
Aleoticum, quod est multiplex & varium,
tam in forma quàm in materia, habetq; mo-
dos penè innumerabiles occultè scribendi. Eius
autem scriptura fit in charta vel sine charta,
cum nemilua & cala, cum raphocam lapolce,
aliisq;

alijsq; rebus diuersis. Scribuntur item literæ
ac variis modis absconduntur & locis, & sub
race tabulata, sub rosi rilacubior, in leopi, in
necoflas, in ceocali, locubat, in ratera, in lissi-
lia, & aliis similibus penè infinitis, &c.

NB.

Attentè lege,
qui ista lege-
re cum fru-
ctu desideras.

Ecce, Lector, quàm multis modis men-
tis tuæ conceptum possis nunciare amico
absenti, etiam sine literis, atq; ipso nesciente
qui officium gerit nunciantis, quod fortas-
se voluit Trithemius, dum in hoc libro vult
literas posse mitti *sine nuncio*, id quod etiam
supra monuimus. Atq; hinc Trithemius in
dicto libro tertio, de vario motu planetarū,
& interpretatione tabularum, fermè ad fi-
nem, vult vti *operantem Encausto*, non *com-
muni*, quale antea loquens de literis visibili-
bus retulit, *sed ad hoc*, vt ait, *nostro modo pra-
parato*. Esse verò *εγκαντικόν* siue Encausticen
genus picturæ, quod adhibito igni fiebat,
coloribus scilicet adustis, & cera igni resolu-
tâ, Calepinus ex Apulio & Plinio refert. Hinc
Trithemius ait in Epistola ad Bostium, cui,
quid steganographia doceat, scribit his ver-

bis; quam epistolam inferius totam referemus: *Secundus Liber* (planè puto esse hunc tertium. Nam octo libros hac de re inchoarat; quos nunc, mutato consilio, ad quatuor redigit) *multa mirabilia continebit. Per ignem videlicet* (ecce per ignem) *in hac arte possum mētis meae conceptū notum facere artem meam scienti, ad quantamcunq; distantiam, ad centum milliaria, vel plura, securè sine verbis, sine scriptis, sine signis, per quemcunque nuncium, qui si comprehensus in via fuerit, si interrogatus etiam per tormenta durissima, nihil potest fateri de nuncio meo, quia nihil sibi penitus constat de illo. Quicquid occurrat, nuncium meum semper manebit occultum, nec omnes totius mundi homines si simul essent congregati, possent illud vestigare virtute naturali, &c.* Vide infra in epistola ad Bostium. Atque hoc super tertio libro Steganographico Iudicium esto.

*Tertius liber
Steganographiae
imperfectus.*

Quod si quis dixerit, librum istum ab authore imperfectum & mancum posteritati relictum, adeoque mirum non esse, si ad eius

eius intelligentiam, absente præsertim Clau-
ui, peruenire nequeamus, is re vera vt non
præter rem, ita neq; præter mentem Trithe-
mij hoc dixerit. Nam ipse Trithemius ad
Rogerium Sicambrū, qui titulos lucubra-
tionum Trithemianarum petierat, inter a-
lia ita scribit: *Magnum post hæc & nimis ar-
duum opus Steganographicum mirabilis ad-
inventionis in octo libros partiendum scribe-
re sum adorsus; cuius primum quidem librū
& secundum ad finem vsque perduxi: Ter-
tium verò mancum & reliquos omnes dimisi
vsq; in hunc diem omnino sepultos. multipli-
ci consideratione persuasus, cum & labor sit
magnus, & forsitan retributio parua. Ma-
neat ergo imperfectū sicut iacet, donec aliud
persuadeat utilitas.* Idem fermè dicit in Epi-
stola ad Nicolaum Phorcēsem, & alibi pas-
sim in suis Epistolis ad familiares. Et reuera,
quàm fuerit fluctuans, & multiplici confi-
deratione *persuasus*, ne facile prodire in pu-
blicum pateretur opus Steganographicum,
non solum inferius ex præfatione Polygra-
phicæ

*Anceps Tri-
themius de
editione sue
Steganogra-
phicæ.*

phicâ ad Maximilianum Cæsarem; sed vel
maximè ex Epistola ad Ioannem Capelle-
rium Mathematicum Parisiensem constat
cui ita scribit: *Steganographiam verò meam,*
cuius primos duos libros in Colonia vidisti
nescio si unquâ in lucem editurus sum, trium
intuituratonum. Prima ratio, quæ me ab
eius editione retrahit, est futuri consideratio
et timor verisimilis mali, quod per abusum
prauorum hominum contingere posset, cum
nostris inuentis, mali, non minus uterentur
ad malum, quàm boni ad bonum. Secunda est
maximi laboris intentio et parua mercedis
retributio. Nam, ut vidisti, opus est arduum
et acutissima speculationis, quod sine labore
maximo nequeat consummari. Et quæ tanti
laboris retributio, nisi auri forsitan pondus
modicum, quod transitorium est, et ob id à
Christiano monacho potiùs contemnendum?
Pro mercede temporali nunquam mihi fuit
animus laborandi, qui me vocatũ in vineam
Regis cõspicio sempiterni. Tertia verò causa
est, indocta plebis aestimatio, quâ omne, quod
non

non intelligunt, malis artibus adscribunt. Nihil adhuc scripsi, de quo meritò quispiam possit admirari, nihil feci stupendum, & tamen vulgi opinionem patior, dum MAGVM me plerique arbitrantur, asseuerantes me suscitasse mortuos, euocasse ab inferis damones, prædixisse futura, furesque reduxisse carminibus & ligasse Latrones. Quæ omnia CONFICTA & EMENTITA nec feci unquam nec cogitavi, &c. Et paulò post: Quid putas de me opinabitur stulta hominum indoctorum futura temeritas, cum Steganographiam in lucem produxero, quæ talia de me cõfinxit mendacia, cum nihil adhuc viderit arcani? Quamuis non magnifacio hæc garrulamenta imperitorum conscientie testimonio cõtentus: dare tamen occasionem suspicionis malæ, quantum fuerit possibile, non intendo, &c.

Ecce quàm fuerit mens conscia recti, & quàm sibi timuerit bonus Trithemius, ne quempiam suo hoc opere, præsertim indoctos & imperitos, offendat, qui de tam bonis & sanctis studiis audent sinistrum ferre

iudicium, quæ tamen intellectu minimè prehenderunt. Sed iam ad vtilitates horum librorum transeamus.

• Vtilitates li-
brorum Po-
lygraphico-
rum & Ste-
ganographi-
corum.

Prima Vti-
litas.

Secunda.

Sanè, quæ vtilitates & commoda ex hoc scribendi genere rectè vsurpato prouenire possint, Trithemius ipse in sua præfatione polygraphiæ præfixâ ad Mâximilianû Imperatorem perpulchrè, licet ex parte obscurè, docet. Et licet vtilitates illas plerasque ad Polygraphiam referat, possunt tamen, & ad Steganographiam non incommodè referri. Prima ergo, inquit Trithemius, vtilitas est, quòd consummata huius operis intelligentia modum indigenti dat facilem, pro mentis tuæ arcanum tutò, secretè, ac sine aliqua suspitione quorumcunque intuentium notum faciendi artis industriam scienti, quàm latissimè fuerit opus ad quamlibet locorum distantiam sermone regulatâ. Quod latet in his, Steganographiæ opus eruit, quæ nec literas nec nuncium requirit arcana, quæ ferat sciëntem. Rem aliter quàm est, ne capias. Secunda vtilitas est, quod mi-
niste-

nisterio huius operis in parui temporis spacio, hominem latini sermonis ignarū, modò literas tantū legere ac scribere nouerit sub linguā maternā, docebis sub latina lingua vt volueris ornatè vel concinnè scribere, omniaque voluntatis suæ arcana mysteria celare, abscondere, artemque scienti quā placuerit, latissimè nunciare tutò, secretè, & absque suspitione. Iterum præmoneo, ne aliter nos intelligas pollicitos, quā pollicemur. Tertia utilitas, quod Romani sermo-
Tertia
nis imperitum, non solū in paucis docebis horis quod pollicemur scribere ac legere sed etiam intelligere, si prudenter munus officij adhibueris, quod non sine rationabili causa nos duximus reseruandum. Scribet enim artis nouæ discipulus quā non nouerat linguam, & latinum sermonem sub institutione regulatā compositum, intelliget, interpretabiturque si iusseris, ipse de verbo sufficienter ad verbum. denique ad omnes mundi res atque negotia hæc institutio potest ampliari. Quemadmodum ista fieri

poterint, si quis ex me scire voluerit, in primis talem se præstare meminerit, ut accipere mereatur. Non enim omnia debentur omnibus, sed alter alteri est præferendus.

Quarta.

Quarta utilitas est quod per ampliationem similitudinis rei acceptæ, omnia ista in quâlibet possunt linguam extendi, reducto instituyente binario ad unitatem. Quod tamē haud passim quilibet hominum potest, sed ille tantum, quem, Deo præueniente suâ gratiâ speciali, ars & natura dignificârunt.

Quinta.

Quinta utilitas, quod imitatione similitudinis communicare possumus artem inuentionis nostræ scienti quæcunq; mentis nostræ arcana, quantumcunq; volueris abunde, multipliciter & latissimè, variis modis, qui ab alio nullo sciri poterunt vel notari. Datur isthic multiplex sine voce locutio, per quam tutò, securè, latissimè, omni suspicionē remotâ, mentis nostræ conceptiones vniuersas, quantumlibet arduas, scientibus artem plenissimè indicare poterimus. Et hæc inuentio miranda progressionē habet innu-

innumerabiles omniumque mysteriorum
capaces. Sexta vtilitas est, quod per intelli- *Sexta.*
gentiam huius operis quamlibet metathe-
sim siue transpositionem literarum regula-
tam inuenire poteris, easque nihilominus
sic formare, quod solis noscentibus artem,
& alteri penitus nulli subseruiant in mun-
do. Et magna vis est metatheseos formæ si-
mul & operationis, quæ & plures habet
modos, & multipliciter variatur. Septima *Septima.*
vtilitas est, quod per intelligentiam huius
voluminis maxima datur facultas cupienti-
bus ad ampliandâ sine labore memoriam,
quotiens minutiarum semina debitis gra-
dibus collocantur. Omnia propter causam
bonitatis latent arcanis verborum atque fi-
gurarum inuoluta, quæ si quis intelligere
plenius optauerit, reuocet in mentem quo-
niam labor improbus omnia vincit. Mihi
etenim satis fuerit, artis inuenisse principia,
modumque tradidisse scribendi symbolice NB.
rudem, & ex proposito informem. Nam vt
cultiora nostra formarentur inuenta nec

tempus erat, nec ratio, ne mel nauseantibus vomitum, aut veritas odium pareret indignantibus. Omne tempus suis apreciandū est meritis; & porci non sunt vnionibus exornandi, nec pretiosis onustādi margaritis. Importuna sunt omnia, quæ moribus & tempori non concordant mortalium quibus ingeruntur. Multa fuerunt ingenia hominum nobilissima temporibus alienis, & plura inueniuntur noua quotidie fermè temporibus non propriis.

Quid egregio Velificatori Bartholo sub Innocētio Papā Octauo conduxit nauticæ artis miranda inuentio, quam in quodam libello venalem ducatis centum millibus pollicetur, cum nec ipse Pontifex summus, nec Veneti, nec Ianuenses, quibus rem suam proposuit emendam, pro modico saltem cum illo dignarentur conuenire? Mensibus enim triginta, nauem arte suā in medio maris posse seruare illāsam, resarcire fractam, atq; proiecta quæque in profundum sine periculo reuocare promisit. Sed nemo cura-

curauit. Nec me fugit, multos cum Nasone ingenio periisse suo. Satius est igitur scientię ponere modum, quàm sine fructu se odio & detractiōi exponere multorum, quibus familiarius est scientiam quamlibet contemnere, quàm didicisse. Hęc Polygraphicus Auctor de vtilitatibus Polygraphiæ & Steganographiæ.

Sed prodi tandem, Trithemi, prodi & ^{Trithemius ipse se defendit.} tuam causam à tanta labe, tamq; atroci iniuria Vindex ipse defendito. Reuerendissimus & Doctissimus Vir Ioānes Trithemius

uius adhuc & antequam sæpè nominatū opus Steganographiæ publicæ luci daret, cepit quorundam inuidorū seu potius imperitorum hominum, præsertim cuiusdam Bouilli dentibus adeò morderi, vt etiam in

sui defensionem apologeticum ediderit (quod vtinam præ manibus esset. nam ad hanc apologeticam defensionem non parum faceret) & opus illud Steganographicum omninò tenebris mandare decreuerit. Rem totam sic narrat Trithemius in præfatione

Apologia Ioannis Trithemij in Carolum Bouillum, ea, quæ nō intellexit, temerè calumniantem.

Verba Trithemij.

*In epistola
ad Boliu.*

tione Polygraphica ad Maxilianum Cæsarem: Ad memorati, inquit, Principis & domini Electoris, Philippi Comitis Palatini, Bauariæque Ducis, instantiam, ego Ioannes Trithemius, nunc Abbas monasterij S. Iacobi apud VVirciburg, tunc verò D. Martini præfulis in Spanheim Moguntinæ diocesis, octo mysteriorum libros in Steganographia scribere cepi. Me autem in tertio iam libro eiusdem operis lucubrationem continuante, res contigit, quàm breuiter, si potero, sum dicturus. Anno dominicæ Natiuitatis Millesimo Quadringentesimo nonagesimo nono, Indictione Romanorum secundâ, sciscitanti per Epistolam Arnoldo Bostio Carmelita Gandauësis Oppidi, quid noui ederem, quibusue studiis occuparer, alterâ Palmarm die per mercatores vt amico rescripsi, me habere sub incude nouum & mirādum Steganographiæ opus, & quid in singulis contineretur libris, per ordinem referaui, his verbis: In manibus iam habeo grande Opus, quod si vnquam fuerit publicatum,

catum, quod absit, totus mundus mirabitur, cuius primi libri titulus est: STEGANOGRAPHIA. Erunt autem quatuor libri, quilibet ad minus centum capitulis distinguitur. Incepi hoc opus ad instantiam vnius magni Principis, quem nominare nō opus est. Quæris, quid hoc opus docet? Maxima docet, omnibusque nescientibus stupenda & incredibilia, quæ à seculo nunquam sunt audita. Primus enim liber continet plusquā centum modos occultè scribēdi, quicquid velis sine omni suspitione, sine literarum transpositione, sine omni timore, ita vt non sit homo in Mundo, qui naturali industriā scire vel suspicari quidē possit, quid in meis literis contineatur, præter eum, qui artem nouit ex me, vel ex eo, quem ego docuero. Verba sunt plana & familiaria, omni suspitione carentia, sed intentionem meam nemo sine arte percipere poterit in æternum, quantumcunq; sit doctus, & est res verè stupenda. Secundus liber multò mirabiliora continebit. per ignem videlicet in hac arte

Hanc epistolam refert Adolphus à Glanburg, Patricius Francofordiensis in libro Polygraphico.

H pos-

possum mentis meę conceptum notum facere artem meam scienti ad quantamcunque distantiam, ad centum miliaria vel plura securè sine verbis, sine scriptis, sine signis, per quemcunque Nuncium, qui si comprehensus in via fuerit, si interrogatus etiam per tormenta durissima, nihil potest fateri de nuncio meo, quia nihil sibi penitus constat de illo; quicquid occurrat nuncium meum semper manebit occultum, nec omnes totius mundi homines, si simul essent congregati, possent illud vestigare virtute naturali, &c. Voluntatem quoque meam indicare possum sedenti in carcere artē scienti etiam longè absens, quantumcunq; custodiatur, etiam si tribus miliaribus sub terra sederet. Et hæc omnia latissimè & vniuersaliter, quando & quotiescunque voluero possum *Naturaliter sine aliqua superstitione vel adiutorio spirituum quorumcunque*. Mira sunt, fateor, sed audi mirabilia. Tertius liber docet artem, per quam possum hominem idiotam, scientem tantum linguam maternam,

*Tanta pollicetur
Tri-
phemini.*

nam, qui nunquam nouit verbum Latini sermonis, in duabus horis docere, scribere, legere & intelligere latinum satis ornatè & disertè quantumcunq; voluerit, ita vt quicunque viderint eius literas, laudent verba, intelligant Latina composita. Quartus liber continet multa stupenda experimenta, *sed purè naturalia*. Mentem videlicet meam indicare possum sciēti artem meam inter edendum vel sedendum cum aliis, sine verbis, sine nutibus quàm latissimè voluero, etiam inter loquendum, prædicandum, ludendum in organo vel cātandum, sine impedimento actionis alterius cuiuscunque, ita vt prædicando bona & sancta, indicem, non verbis, non signis, non nutibus, cuicunque scienti latissimè quicquid voluero, etiam clausis oculis, & alia multa quartus liber continebit arcana, quæ non sunt in publicum proferēda. Mirantur hæc omnes qui audiunt, è quibus multi sunt Viri Nobiles atque Doctissimi, existimantes ista aut esse impossibilia, aut penitus super-

Protestatio
Trithemij.

naturalia. His ego tibi que respondeo, quod multis respondi, multa naturaliter esse possibilia, quæ nescientibus vires naturæ impossibilia, vel etiam supernaturalia videtur. Et ecce coram Deo meo loquor, qui omnia nouit, quod ea, quæ prædixi, miranda multo sunt excellentiora, profundiora & maiora, quàm ego scribere, aut tu credere possis, & tamen *omnia sunt purè naturalia sine deceptione aliquâ, sine superstitione, sine magica arte, sine inuocatione, seu ministerio quorumcunque spirituum.* Hæc ideò dixerim, vt si fortè aliquando rumor ad te peruenerit, me aut scire aut posse miranda, non me Magum dico existimares, sed Philosophũ. Nam quod Alberto Magno, profundissimo rerũ naturalium scrutatori contigit, vt propter miranda, quæ occultâ virtute naturæ operatus est, Magus à vulgo sit habitus, mihi sum certus, similiter contingere posse. Ecce coram Deo quia non mentior, neminem ista adhuc docui, quamuis multi promittentes magna, sæpè rogârint, præter vnum Prin-

Principem, cui scribo, quem de possibilitate
artis manifesto argumento feci certiorē:
nec decet ista alios scire, quā Principes, a-
lioquin multa per ea fierent mala, traditio-
nes, deceptiones, fornicationes, & alia quæ-
cunque vellent homines mali. Sed benè v-
tentes arte, multa per eam bona Reip. facere
possent. Possum autem ista omnia docere in
omni linguā totius mūdi, quam nunquam
audiui. Hæc tibi Bosti propterea significare
volui, ne me crederes otiosum, &c. Verūm
(pergit Trithemius) priusquā hæc Episto-
la mea peruenisset Gandauum, Bostius in
diebus Paschalibus è vita migravit ad Chri-
stum. Cuius loci P. Prior literas accepit, ape-
ruit, legit, promissorumq; nouitate (vt reor)
attonitus, multis aliis rogantibus legendas
& rescribendas communicauit. Hinc est fa-
ctum, quod ipsa Epistola mea breui tempo-
re per totam penè Germaniam & Galliam
diuulgata, sæpiusque à pluribus rescripta,
multos etiam doctissimos Viros conuertit,
in stuporem & admirationem, vsq; adeò, vt

NB.

*Finis epi-
stole.
Pergit Tri-
themius.*

Varia iudi-
cia hominum
de Trithemio.

quid cum veritate sentire deberent, de me
hæsitarent. Ex his fuere nonnulli, qui meas
in dictâ Epistolâ pollicitationes constanter
asseuerarent friuolas, impossibiles atque
mendaces, & à me inanis gloriæ causâ im-
pudenter excogitatas. Alij verò dicebant:
Magna & admiranda pollicetur iste Abbas
Trithemius, quæ si potest, non aliter quàm
dæmonum ministerio potest, cum naturæ
metas procul videantur excedere. Si verò
non potest quis eum dubitabit esse menda-
cem, & ab omnibus Viris bonis & doctis
meritò refutandum? Sed absit procul vtrum-
que à me, quoniam naturalia promisi. Om-
nium verò incognita mea temerè iudican-
tium, maximè temerarius & iniquissimus
rerum æstimator tandem prorupit in me-
dium, Carolus Bouillus, natione Picardus,
qui cum superioribus partibus Alsatiæ per-
agratis, ad me gratiâ hospitij venisset in Spä-
heim per Treuiros rediturus in Galliam, quâ
poteram humanitate, ipsum tractaui, &
omnia hospitalitatis beneficia, quamdiu
mecum

mecum fuit, hilari vultu exhibui. Cumque, ut fieri solet inter amicos maximè literarum studiosos, omnia mea gratissimo hospiti exhibuisssem videnda, cū aliis se obtulit etiam memoratū opus Steganographiæ, nec dum eo tempore consummatum. Vidit Bouillus, & obiter legit, mente aliunde occupatus se adinuētum mirari dixit, laudauit, nec, quo intelligeretur modo, curauit. Vnde cū non peteret intelligentiæ Clauem, nihil eorum quæ continebātur ipsa lucubratione nostra, meruit audire vel percipere. Reuersus post hæc in Galliam, malum nobis pro bono reddidit, & Christianæ societatis amicitia turpiter violauit. Interrogatus enim per dominum Germanum de Ganay, communem amicum, postea Episcopum Aurelianensem, quid apud me reperisset vidissetque in Spanheim, falsa pro veris, mendacia pro beneficiis rescripsit, damnans & temerè iudicans ea, quæ comprehendere intellectu minimè valebat. Nam cū doctrinæ sibi palmam inuidiā & mēdacio crederet

*Bouilli in
Trithemianæ
malignitas.*

Trithemius
contra Bouil-
lum se tue-
tur.

Protestatio
Trithemij.

deret fore conferendam, Epistolam ad me-
moratum Virum doctissimū, falsitate, men-
daciis, iniuriis & cōtumeliis multis plenam
rescripsit, in quā nō intellectæ Steganogra-
phiæ mentionem faciens, me prauis artibus
deditum, Magum, Necromanticum falsò,
mendaciter, & nimis iniuriosè temerariā
præsumptione proclamat. Cuius menda-
cissimis iniuriis & blasphemis, Deo mise-
rante, breui taliter sum responsurus, quò in-
telligat omnis posteritas, & me innocētem,
& Bouillum impium, crudelem & temera-
rium esse in hac parte mendacem: *Constan-
ter affirmo, veraciter dico, & confidenter in
animam meam iuro, cum demonibus, prauis
ac perniciosis, magicis vel necromanticis ar-
tibus me nullum unquam habuisse commer-
cium, sed omnia & singula, quæ vel scripsi vel
scripturum me sum pollicitus, pura esse, sana,
naturalia, & Christianæ fidei in nullo peni-
tus aduersa. Vnde non vereor mea promissa
coram Viris bonis & doctis, quando & quo-
tiens opus fuerit, dare examini, quorum de-
termi-*

terminationi, nullatenus intendo reluctari.

Quodd hanc Bouillanæ temeritatis historiam
huic præfationi meæ interposui, causa ra-

tionabilis fuit, vt intelligant omnes matu- *Cunctatio
Trithemij in
Stenographia
edenda.*
ro factum consilio, quodd hætenus manet
in tenebris opus Steganographiæ sepultum,

nō quodd temeraria Bouilli iudicia metuam,

sed ne causam pluribus videar dare simili-
bus de me similia suspicandi. Enimuerō

quantum ad me attinet, mallem æmulos
meos placare silentio, quàm literis irritare,

vel scripturis ad insaniam prouocare. Satius
enim iudicaui, omnia mirabiliter inuenta

perpetuo damnare silentio, quàm magicæ
vel necromanticæ perniciosæ superstitionis

notam, falsâ etiam hominum æstimatione
incurrere. Lateat ergo Steganographia in te-

nebris, nec fiat Bouillanæ societati mendaci *Trithemius
statuerat
Steganogra-
phiam pre-
mere ad de-
uitandas ca-
lumnias.*
communis, quæ de rebus iudicare consue-

uit incognitis, & deprauare famam boni
Viri sola libidine prauitatis. Veruntamen

cohortantibus amicis, vt cum Bouillo in-
telligant æmuli nostri, quàm temeratam &

cumentitam nobis iniuriam fecerit (manen-
 te suis in terminis Steganographiâ) subie-
 ctum opus, quod Polygraphiam nuncupa-
 mus, per sex libros distinctum, in lucem e-
 dere consentimus. Legant qui volunt, & si-
 ne stomacho legant hoc volumen amici,
 cuius cum latentia mysteria intellexerint o-
 mnia, ipsi absque inuidia sint Iudices, natu-
 ralia sint an superstitiosa. Scio enim & cer-
 tus sum, omnia esse sincera, pura, naturalia
 & ab omni studio superstitionis malæ re-
 mota. Quotiens autem sermo præcedit ob-
 scurior, ea fit ratione, ne gladio defensionis
 vesanus abuteretur ad interitum, quem ani-
 mo & mente sanus ad sui defert munimen-
 tum. Nihil tamen propterea in eâ contine-
 tur mali, cum bonis etiam rebus in malum
 abutantur peruersi. Quisquis autem hanc
 editionem nostram condemnare præsum-
 pserit, ipse sibi cōsciū est & testis, quod eam
 nūquam veraciter intellexit. Cælantur sub
 ænigmatibus mysteria, ne bacuceis fiant
 bubonum arcana quomodolibet manife-
 sta.

sta. Si quem hæc scire delectat, remotâ pro-
cul inuidiâ lector accedat. *Sum enim Chri-* *Protestatio
Trithemij.*
stianus, sum Presbyter, sub normâ diui P. Be-
nediti & monachus; Christum diligo, & qua
possum sinceritate mētis deuotus semper ado-
ro, nulla mihi sunt, nulla fuerunt, & prote-
ctore Deo nulla erunt cum demonibus com-
merciâ, nulla in magicis, necromanticis seu
profanis artibus studia, nulla occupationes,
nulla documenta. Qui de me aliter sentit, ma-
lè sentit, iniuriam facit, & apertum Bouilli
mendacium defendit.

Item cap. 32. seu vltimo libri primi Ste-
ganographiæ, circa finem inquit: Magna si-
quidem huius artis mysteria non nisi à stu-
diosissimis Viris penetrari possunt, illis vi-
delicet quos amor secretorū & natura pro- *Quinam apti
ad secreta
Trithemia
perscrutanda.*
moueat ad perscrutandum, & qui desiderio
scientiæ consequendæ nullum subire labo-
rem honestum & possibilem recusent. Ho-
mines autem pigri obtusi que ingenio, &
quos nec amor incēdit ad studium secreto-
rum sapientiæ, nec natura iuuat, cū hanc

nostræ adinventionis artem secretissimam
intelligere nequiuerint, non nobis impu-
tandum, sed suæ potius socordiae, pigritiae,
& malitiæ adscribendum intelligant, quip-
pe qui aut voluptatibus carnis mundiali-
busq; curis immersum habentes ingenium,
his perlustrandis cum diligentia vacare ne-
queunt, aut se iam sapientes aut doctissimos
arbitrantes, nostras compositiones tamquam
indignas suis lectionibus contemnunt. Ad-
erunt etiam nonnulli ita pristinis alienisq;
traditionibus consistere assueti, ut quicquid
in illis non didicerint, aut impossibile aut
superstitiosum arbitrentur. Nihil iis ad hu-
ius profundæ artis scientiam ineptius, qui
aut nolunt aut nequeunt altissima eius spe-
culari. Cæterum eos qui & apti & volunta-
rij sunt studere in hac arte (si qui futuri sunt)
ut proficere possint, in fine huius libri pau-
cis admonere statuimus. Cum primis mo-
nendi sunt, quatenus artem ipsam semper
teneant occultam, ne prauorum manus &
notitiam penetret, qui multa & execranda
scelera

scelera per ipsam facerent. Nam etsi ars ipsa
 per se veraciter sit bona, tamen eius practica
 non minus ad malum per impios, quàm ad
 bonum conduceret per bonos. Maneat er-
 go inter bonos secretum, quod noceret in-
 ter malos publicatum. Nec tamē scientiam
 istam boni propterea debebunt contemne-
 re, quia malis ad malum proficit, sicut nec
 gladium spernit, qui hominem prostermit.
 Ne autem hoc magnum secretum, inquit,
 in procemio ad clauem Steganographiæ, in
 aures imperitorum aut prauorum hominū
 deueniat, *Lector quicumque futurus es, per* ^{Capit. Tri-}
nomen DEI יהוה ineffabile, ac per sanguinem ^{themius suā}
domini nostri IESV CHRISTI Saluatoris ^{artem non}
fideliū animarum, moneo, rogo, & adiuro, ^{temere pro-}
ut hanc scribendi scientiam nulli pandas in- ^{patori.}
digno, impudico, carnali, seni malitioso, quo-
niam multa malā peream fieri poterunt in-
ter homines, adulteria, fornicationes, ho-
micidia, & traditiones, si, quod absit, mani-
festata fuerit. Nam sicut bonus & hone-
stus homo voluntatis suę secretum alteri ar-

tem scienti quoties necessarium fuerit, pro
 utilitate priuatâ vel communi, securè absq;
 aliquâ suspitione cuiuscunque notificare
 potest & exprimere; sic peruersus, impudi-
 cus, & carnali amore cæcatus, voluptatis suę
 consentaneę personę quantumcunq; im-
 pudicę, turpiter & libidinosę suum malum
 desiderium per honesta, pudica & sancta
 verba, determinando locum, tempus &
 modum conueniendi, quàm latissimè po-
 tuerit absque suspitione aliqua significare.
 Sed obiiciat mihi, Aliquis, inquit Trithe-
 mius ibidem paulò ante finem, diceret: Si
 hęc tuam scientiam volebas esse occultam,
 cur eam literis commendare voluisti? Huic
 ego, si respōdendum fuerit, dico, quia opti-
 mo Principi hanc occultare scientiam nec
 debui nec potui, per quam clientes suos, de
 quorum sum ego numero, à multis pericu-
 lis valeat, si casus acciderit, liberare. Item in
 præfatione libri secundi Steganographiæ,
 inquit: Sed cum denuo spirituum mentio-
 nem sim habiturus, rursus mihi reor esse
 præ-

Cur Trithe-
 mius Stega-
 nographiam
 suam divul-
 garit?

præfandum; *Nihil in hac arte nostra haberi
frivolum, nihil Evangelica traditioni, aut
Catholica fidei contrarium, nihil omnino tra-
di superstitiosum.* Omnia enim quæ vel in
præcedente volumine diximus, vel in se-
quentibus dicturi sumus, naturalibus, lici-
tis & honestis sunt subnixa principiis, solis-
que peregrinis institutionibus velatū my-
sterium, & verba nominibus inuoluta spi-
rituum lectorem requirunt eruditum. Vti-
mur enim ministerio spiritus ad velandum
secretum, quod noceret reprobis publica-
tum, &c.

Optimè dicis, Trithemi, optimè tuam
causam agis, optimè te non tantum à mor-
daci Bouillo, sed etiam ab omni maleuola
lingua, aut præfente aut futura defendis. Sed
quid postremò in procemio ad librum pri-
mum Steganographiæ dicas, audiamus.

Et ne quis, inquit Trithemius, huius O-
peris Lector futurus cum in processu sæpe
offenderit nomina, officia, ordines, differen-
tias, proprietates, orationes & quaslibet
alias

Solennis Tri-
chemij pro-
testatio.

alias operationes spirituum, per quorum
intelligentias hæc secreta huius scientiæ o-
mnia clauduntur & aperiuntur, me Necro-
manticum & Magum, vel cum dæmoni-
bus pactum contraxisse, vel qualibet alia su-
perstitione vsum vel vtem credat vel ex-
istimet; necessarium duxi & opportunum,
famam & nomen meum à tantâ labe, iniu-
riâ, culpâ & maculâ solemnî protestatione
in hoc prologo cum veritate vendicando
præservare. Dico ergo, & coram omnipotentî
Deo, quem nihil penitus latere potest, & co-
ram IESU CHRISTO unigenito filio eius,
qui iudicaturus est vivos & mortuos in ve-
ritate dico, iuro & protestor: Omnia & singu-
la, quæ in hoc opere dixi vel dicturus sum, om-
nesq; huius scientiæ vel artis proprietates, mo-
di, figura, operationes, traditiones, receptio-
nes, formationes, adinventiones, institutio-
nes, mutationes, alterationes, & uniuersa
quæ ad eius speculationem, inuentionem, con-
secutionem, operationem & practicam, vel in
parte vel in toto pertinent, & omnia quæ in
hoc

hoc nostro volumine continentur, veris, Catholicis & naturalibus principiis innituntur, fiuntq; omnia & singula cum Deo, cum bona conscientia, sine iniuria Christiana fidei, cum integritate Ecclesiastica traditionis, sine superstitione quacunque, sine idololatria, sine omni pacto malignorum spirituum explicito vel implicito; sine suffumigatione, adoratione, veneratione, cultu, sacrificio, oblatione demonum, & sine omni culpa vel peccato tam veniali quam mortali, fiuntq; omnia & singula cum veritate, rectitudine, sinceritate & puritate. Ut huius adinventionis scientia & practica ad bonum usum non dedeceat Virum sapientem, Christianum bonum atq; fidelem. Nam & ego Christianus sum, & monastica conversationi voluntarie addictus, cupioq; non aliter vivere & conuersari, quam verum deceat Christianum & Monachum sub regula D. Patris Benedicti professum, ipsamq; fidem Catholicam, secundum traditionem S. Romanae Ecclesiae suscepi à cunabulis, Baptizatus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,

K

quam

quam cum ipsa. & vniuersali Christianorum Ecclesia teneo, credo, & q̄ diu vixero, cū Dei auxilio semp inuiolatam firmiter seruās, corde, ore & opere tenebo, nec vnq̄ ab ipsa deuia-
re quacunq; occasione intendo. Procul ergo sit à me aut discere aut docere aliqd, q̄ sit Chri-
stiane fidei & puritati contrarium, sanctis moribus noxium, aut regulari proposito quo-
modolibet aduersum. Deum timeo & in eius cultū iuravi, à quo nec viuus, nec, vt confido, mortuus separabor. Hanc protestationem meam non sine causa toti huic operi nostro præposui, propterea q̄ nouerim plures esse futuros, qui, cū ea, quæ scripsimus, intelli-
gere nequeant, ad iniurias conuersi bona & sancta studia nostra malis artibus aut super-
stitiosis adinventionibus sint concessuri. His cū futuri sint, & omnibus quicunque hæc nostra synthemata sunt lecturi, attentè supplicamus, vt si hanc secretam traditio-
nem nostram intellexerint, perpetuò seruēt occultam, nec mysteria tam miranda trans-
fundant in publicum. Si verò non intelle-
xerint

xerint (quod multis scimus futurū) discant prius quā reprehendant. Enimuerō temerarium se ludicem ostendit, qui, prius quā causę veritatem agnouerit, profert de ea sententiam. Discite prius hanc artem & postea iudicate, quam si nequiueritis intelligere, non ipsam, quia bona est, sed obtusa ingenia vestra reprobate. Scio enim & certus sum, neminē sanæ mentis hoc opus nostrum posse reprehendere, nisi ipsum contingat penitus ignorare. Eos autem quibus familiarius est sapientiam spernere, quā didicisse, nec opto nec vellem hæc mystica nostra penetrare. Hæc in sui defensionem Trithemius.

Audisti credo, quisquis Magiæ Trithemium superstitiosæ aut tacitè aut expressè incusas, solemnem hanc eius & planè Catholico Viro dignam protestationem, audisti defensionem, audisti quantum roget, quantum contendat, ne ipsum Magum aut Necromanticum vel vllis superstitionibus vsum crederes, quod vtiq; tam crebrò tam-

quæ sollicitè non faceret, si prauis eiusmodi artibus vnquam deditus fuisset. Nemo ergo mortuo iniuriàm faciat, viuus quam fecit nemini. Cogitet quisque omnia & singula à Trithemio obscuriùs tradita, ob certas & sæpe nominatas causas esse tradita, & caueat, ne cum Bouillo aliisque hanc artem nescientibus & temerè iam olim condemnantibus, iustam Trithemij censuram mereatur. Atque hæc quæ Trithemius ipse in sui defensionem Vindex dicere habuit, attulisse sufficiat. Ex laribus nostris

Claustralibus anno

1615.

FRAG.

FRAGMENTVM
 EX LIBRO JO-
 ANNIS TRITHE-
 MII OCTO QVÆ-
 STIONVM AD MA-
 XIMILIANVM
 CÆSAREM.

K 3

Ad

FRAGMENTUM
EX LIBRO IO-
ANNIS TRISTHE-
MI OCTO QVAE-
STIONVM AD MA-
THEM
XIIII
CAPITVLVM

di
R
pe
R
ce
lic
al
er
br
sc
si
D
in
ac

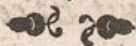

Ad Lectorem.

DOlet, amice Lector, admodum Reuerendus & doctissimus Pater, Ioannes Busaeus, Societatis IESV Theologus, in epistola dedicatoria sui voluminis Trithemiani ad Reuerendissimum & Illustrissimum Principem, Archiepiscopum Moguntinum, sacri Romani Imperij per Germaniam Archicancellarium & Principem Electorem, &c. quod, licet per multas, easq; vicinas & remotas, sua alienaq; ope, excusserit Bibliothecas non poterit tamen omnes nancisci Trithemij lucubrationes, quas vel ipse in Ecclesiasticorum scriptorū Elencho, Chronicoq; Spanheimensi, & Epistolis, vel eius discipulus IOANNES DVRACLUSIVS vno ante obitum eius anno in epistola ad Nicolaum Hamerium data, accuratè consignauit. Et certè dolendum maxime

ximè est, tam multa & præclara Trithemij
scripta uno quasi seculo ita esse abolita & ia-
cere sepulta, ut eorum nec ullum quasi am-
plius vestigium superesse cernatur. Incidit ta-
men non ita pridem in fragmētum quoddam
Trithemianum (quod ipsum propterea
fragmentum appello, quia iniuria temporum
totum non exstat) seu Responsiones ad octo
quæstiones Casaris Maximiliani, quas etiam
Ioannes Duraclusius Trithemij discipulus
in catalogo librorum Trithemianorum re-
tulerat; quod fragmentum quia rari & iu-
cundi argumenti est, illudq; nec P. Busæus, qui
opera Trithemii spiritualia sub uno volumi-
ne, nec ante illum Marquardus Freherus,
Consiliarius Palatinus, qui opera Trithemii
historica binis tomis comprehendit, suis vo-
luminibus adiunxere, tibi hic, erudite Lector,
ponere legendum discutiendumq; placuit, ut
& illud ab interitu vindicarem, & te iu-
cunda simul lectione afficerem.

Vale & frue.

DE

DE REPROBIS AT-
QVE MALEFICIS.

Quæstio quinta.

Vinta serenissimæ celsitudinis
tuæ quæstio fuit ista, Quare ho-
mines impij, mali & reprobj
circa fidem, vt sunt illæ mulie-
res quas vulgò maleficas nuncupamus, spi-
ritibus queant imperare malignis, cùm viri
boni & fidei Christianæ studiosissimi obser-
uatores, neq; bonis spiritibus imperare pos-
sint, nec semper malignis.

Ad hanc quæstionem ita me pridem
memini respondisse. In omnibus diuinæ
maiestatis operibus series & ordo pulchri-
tudinis est inuiolabilis æquitatis, quo sin-
gula conuenienter disposita, in eo, quem
acceperunt gradu perseuerant. Nam sine or-
dine proprio libertas arbitrij, quam creator

*Imperium
Maleficorū
in demonem
vnde & qua-
le.*

L

omni-

omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine, quem à principio creationis suæ homo primus accepit: vnde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ consilio voluntatis adiutus, per gratiam misericordis Dei, & nemo malus, nisi suâ sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati, voluntatis autem rectitudine bonis spiritibus efficimur similes, si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & necessariis operibus comprobemus. Et sicut bonæ voluntatis consummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita perversitas impiorum, eos similes reddit demonibus. Vnde mali homines atque perversi quanto amplius malitia propriæ voluntatis deprauati fuerint, tanto fiunt demonibus affectu similiores. Similitudine verò amicitiae familiaritas introducitur, ex quâ paulatim confidentia minoris in maiorem nascitur imperium siue sit verum siue astutiâ simulatum. Prauorum itaque homi-

minum, si quod imperium esse videtur in
dæmones, ex magnitudine prauitatis ori-
tur, quando videlicet affectus eorum vsque
adeò deprauatur, quòd concurrentium sibi
dæmonum malitiam volūtate reprobā vel
superant vel æquant. Non enim sunt dæ-
mones omnes malitia vel intelligētia pares,
sed est alius alio multum & astutior agilita-
te intelligendi, & deprauatā affectione lon-
gè deterior. Nam qui labentes è sedibus al-
tis terræ magis coniuncti, cauernas, spelun-
casq; inhabitant, cæteris profectò sunt ob-
tusiores, vsq; adeò quòd & gladios metuant,
& virgas, minisque moueri videntur terri-
tantium hominum: quemadmodum in
his cõtueri licet, quos energumenos appel-
lamus. Dæmones autem qui magis remoti
commorantur à terra, & subtilioris sunt na-
turæ, & rarius conueniunt hominibus: ho-
mines verò malitia pleni quanto magis in
voluntatis peruersitate profecerint, tanto
fiunt similiore dæmonibus, à quibus in fa-
miliaritatem admissi, iam deinceps effici-

unturaudaces, accipiuntque super dæmones quorum familiaritate vtuntur, imperium non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim, vt eos homines quos semel in deditionem acceperunt, voluntarios in eorum prauitate cõtineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subiiciunt, & quòd sponte faciunt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe verum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum IESVM scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonibus homines mali, quos illis maleuolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atque subiectos. Quemadmodum si magno Principi (quod fieri sæpe contingit) seruorum quispiam humili natus loco diuturnâ familiaritate cõiunctus imperare dicatur, à quo totum

totum quod postulauerit, sine contradic-
tione assequitur; vt magis ipse dominum re-
gere, quam ab eo regi videatur: Iuxta hanc
similitudinem homines mali & reprobi qui
à dæmonibus in eorum admittuntur fami-
liaritatem, & fiunt pròtractiore confidentiâ
multum audaces, accipiuntq; simulatum
in illos, ne dicam familiare imperium, quod
prauissimæ voluntatis similitudine merue-
runt. Vnde quicquid à dæmonibus sibi ex
compacto implicito vel explicito concur-
rentibus expostulauerint, accipiunt: nisi
quoties ordinatione diuinâ prohibiti, præ-
stare nequeunt quod petitur. Nec tamen
passim reprobis & malis ita concurrunt o-
mnibus, sed illis duntaxat cum quibus in-
terueniente compacto aliquo fœdera inie-
runt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homa-
gium præstitere diabolo: & inuocatores illi
dæmonum, quos vsitato vocabulo necro-
manticos vulgus nuncupat. Duo sunt ge-
nera hominum, qui dæmonibus imperare
licitè possunt. Primum quidem illorum est

hominum, qui merito sanctitatis Deo dilecti potestatem ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperunt, quales in ecclesia primitiua fuerunt Apostoli, eorumque sequaces atque discipuli, de quibus in sancto Euangelio Dominus loquitur: in nomine meo dæmonia eiicient, & quia serpentes tollent. Secundum verò genus eorum est hominum, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei conceditur, ut dæmones de hominum corporibus accepti potestate ministerij depellant. Et hoc ministerium exorcistis in ecclesia Dei committitur, quando videlicet à Pontifice ordinantur. Rursus sunt duo genera hominum, qui dæmonibus imperare cupiunt, quod quam illicitè præsumant iniquissimis conditionibus ostendunt. Primum genus perniciosissimum est maleficarum: quæ pacta ineunt cum dæmonibus & professione solemni præmissa in ius proprietatis perpetuumque obsequium dæmonum alicui semetipsas tradunt. Quanta mala hoc perniciosissimum genus hominum faciat in imperio

Exorcistæ.

perio tuo, nemo est, Sapiētissime Cæsar, qui possit exprimere. Nam Deum in primis fidemque Christi, & sacrum baptisma negantes, se mente & corpore dæmonibus offerūt, homines & iumenta suis maleficiis infirmant, lædunt & occidunt. Non est morbus quem (permittente Deo) non possint inducere: quia cum se dæmonibus in observatione compacti fœderis famulatrices exhibent, illorum comparatione quicquid voluerint audent. Vnde non sunt vsquam tolerandæ, sed potius in loco omni funditùs exterminandæ omnium Creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ precationibus & sacrificiis eos alliciunt, reliquæ nefandis rebus & cæremoniis eos prouocantes in adiutorium impietatis suæ trahunt. Mirandum igitur non est, quod maleficæ dæmonibus imperare videtur, quibus pietate peruersæ voluntatis factæ sunt similes, & mutuâ conuersatione in malum humani generis concordēs. Secundum

dum genus prauorum hominum dæmoni-
bus imperare volentium illorum est, quos
vulgò Necromanticos appellamus, qui ar-
tes profitentur execrationibus plenas, qui-
bus pollicentur se dæmones in circulū pos-
se conuocare, vel in chrystallum siue vas a-
liud inclusos palàm visibiles ostendere. Hi
perniciosissimi homines pleni mendacio &
superstitionibus tanta committunt mala,
quāta bonus nemo posset excogitare. Nam
vt in obsequium sibi dæmones alliciant, sa-
crificiis turpissimis plerunq; vtuntur, & ex-
pressum cum eis ineunt pactum: multos
variosque libellos circumferunt spurcitiis,
impietate, ac mendacio plenos, veterumq;
Philosophorum & Sapientum nominibus
fallaciter inscriptos, quorum exhibitione
incautos & curiosos plures decipiunt, & in
foueam dæmonum secum trahūt. Promit-
tūt magna & penitus incredibilia, quorum
auditione homines in admirationem men-
daciter suspendunt. Annulis, pentaculis,
imaginibus, exorcismis & cōiurationibus,
dicunt

dicūt se dæmones posse coartare malignos, ut in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibiles appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeant. Hoc omnes quidem promittunt, sed paucissimi nostris temporibus inveniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hunc modum obediunt, Deo id iustissima ratione nō permitte, ne curiositas hominum ad nouitates prona, contemptā religione Christi, suffragia in necessitate postularet à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus necromanticorum obediunt, in eorum consortium per pactū explicitum vel implicitū sine dubio transferunt: reliquorum verò maior est numerus, quibus obedire maligni spiritus despiciunt, quamuis in profanis se necromanticorum artibus omni tempore non vereantur occupare. Et quia nostris maximè temporibus abundare cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorum, isti maledicti ac mendacissimi homines nimium inualuerunt: & quā-

M uis

*Pernitiosum
genus homi-
num malefi-
corum.*

uis contemnantur à dæmonibus; nihilomi-
nus in suis perniciosis dogmatibus perseue-
rantes multos decipiunt. Crede mihi Cæsar,
quoniam hoc mendacissimum genus ho-
minum sacro imperio tuo valde est perniti-
osum, & ideò non minus quàm malefica-
rum scaturigo penitus exterminādum pol-
licentur magna, & mentiuntur omnia. E-
nim uerò cuncta quæ in libris eorum pro-
mittuntur, vana sunt & mentita: & nihil
præstant credentibus aliud, quàm dolos,
fraudes & subtilissimas deceptiones. Quòd
si quando videntur exhibere promissa, non
aliter quàm dæmonum id fieri cooperatio-
ne manifestum sit omnibus, à quorum cō-
sortio non minus est fugiendum quàm à se-
uissimis inferni cruciatibus. Occurrunt e-
nim plerunq; his necromanticis operatio-
nibus dæmones, & ut inuocatores suos in-
cepta perfidiâ pertinaces contineant, eis si
possunt rogata præstant: aliquando verò
coniurationibus inuocati comparere de-
spiciunt, & nihilominus inuocantium se
men-

mentes abduxerunt. Est & aliud genus hominum non minus fatuum quàm superstitiosum, illorum videlicet, qui nullum volunt cum dæmonibus habere cōmercium, & nihilominus rebus vtuntur in operationibus vanis dæmonibus appropriatis, & ob id penitus illicitis. Putant enim characteribus magnam & occultam inesse virtutem, & ideò varios cōtra fidem Christi committunt errores: verum, quia nō est huius temporis eorum recensere vesaniam, propositū nostrum prosequamur. Quare autem boni & iusti homines super dæmones non consequantur imperium, breuiter est dicendum.

*Characteres
magici à Tri-
themio dano-
nati.*

Quemadmodum similitudo voluntatum, homines malos & impios pares facit esse dæmonibus, ita bonos & iustos dissimilitudo voluntatum eis reddit omnino contrarios: inter contrarios verò atque dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnantia potius cōtinua versatur & odium.

Vbi autem nulla reperitur similitudine voluntatum contracta familiaritas, neq; con-

*Boni dæmonibus exosī
non familiarēs.*

fidentia potest esse vnus ad alium, neq; mutus in operatione mirabilium concursus. Nec, tu Cæsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator magnus & Princeps, quempiam tibi familiarem admittis moribus tibi omninò contrarium atque dissimilem, & tuæ voluntati iugiter reluctantem. Viri autem boni & recti quia prauissimæ voluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorū possunt transire consortium, quibus nec volunt nec consentiunt esse familiares, sed eorum totis viribus refugiunt & detestantur occursum, & ideò fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam voluntatum similitudo nulla præcessit: nec potest inter contrarios esse concordia, nec inter dispares voluntate constat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles inuocati libenter occurrunt, licet

se compelli mentiantur. Mirandum itaque non est, optime Cæsar, quod maligni spiritus prauis atque peruersis nonnunquam videntur obtemperare hominibus, quos, sicut diximus, & maleuolentia similes & perniciēs in genus humanum fecit esse cōcordes. Sed procul sit ab omni Christiano, praua similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus : quoniam si quis in hac vita malignorū spirituum habere consortium coeperit, in futuro cum eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in quorum similitudinem bonæ voluntatis transierunt? Puto, ex prædictis facile quæstionis huius daretur solutio, si differentia intellectuum ad memoriam reuocetur. Quamuis enim plures in Ecclesia Dei sint homines constituti, quorum iustitia multis proficit ad salutem : paucissimi tamen vsque adeò nostris temporibus proficiunt, vt propter sanctitatis meritum vel metuendi sint dæmonibus, vel in consortium familiaritatis recipiantur

ab angelis. Hinc fit quòd homines nostræ
 tempestatis neque malignis spiritibus me-
 rito sanctitatis imperant, neque sanctis An-
 gelis familiares esse merentur: si qui verò in
 illum sanctitatis gradum profecerint, quo
 miracula facientes in Ecclesia, quemadmo-
 dum sancti quondam profecerunt, iam po-
 tenter & imperare dæmonibus possunt, &
 familiare beatorum spirituum habere con-
 sortium. Certum est enim, quòd sancti &
 Deo dilecti homines in primitiua Christia-
 norum Ecclesia maiora quondam bonorū
 operatione spirituum beneficia præstitère
 mortalibus, quàm prauorum hominum
 impietas maleficia dæmonum ministerio
 vnquam inferre potuisset. Multa enim
 potest miranda precatibus, qui-
 quis Dei cultor verus, si-
 milis euaserit An-
 gelis san-
 ctis.

DE

DE POTESTATE
MALEFICARVM,

Quæstio sexta.

Sexta, inuictissimæ Maiestatistux
quæstio fuit, Vnde potestas hæc
tanta maleficis, quâ patrare tam
multa, varia & miranda possunt etiam in v-
nâ horâ, qualia vel quanta nullus bonorum
facere posset in omni vita sua.

Ad hanc quæstionem si breuiter volue-
rimus respōdere, necessariò dicemus, quòd
omnis potestas à domino Deo est, sine quo
nihil potest omnis creatura. Dicit enim in
sancto Euangelio Christus: sine me nihil
potestis facere. Vnde manifestum est, quòd
omnis potestas faciendi aliquid hominibus
à domino Deo, & non aliunde conceditur,
siue bonum homines, siue malum operen-
tur: hinc sanctissimus Præsul Augustinus di-
cit, Voluntas Dei est prima & summa causa
omnium corporalium specierū ac motio-
num, nihilque fit in ista totius creaturæ am-
plissi-

*Vnde potestas
maleficorum
admiranda.*

plissima & immensa Rep. visibiliter, quod non de interiori, inuisibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur, aut promittatur, secundum ineffabilem iustitiam præmiorum atque pœnarum. Vnde non est dubitandum Cæsar, quòd potestas illa maleficarum, in qua mirandos (cooperatione dæmonum) horrendosque producant effectus à domino Deo cōcedatur, cuius voluntati nemo potest resistere, & sine cuius influxu nec manū homo potest mouere. Concludunt enim sancti doctores, quòd neque dæmones, neq; maleficæ quicquam facere possunt, siue hominem lædere siue iumentum, nisi omnipotens Deus velit, consentiat, potestatemque concedat, vt faciant quod iam peruersā voluntate decreuerunt. Nisi Deus consentiat & velit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fieri aliquid eo nō volente & consentiente posset, sequeretur necessariò Deum esse infirmum, qui prohibere non posset, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis
homo,

homo, in quantum creatura est, à Deo
dependet, nihil potest agere sine illius vo-
luntate, à quo & velle habet & posse: Quic-
quid igitur maleficæ faciūt, Deo fit permit-
tente, sine cuius volūtate nihil possunt: quia
vt possint quod volunt, nisi Deus concesserit,
neque à se, neq; à dæmonibus consequerentur.
Omnis itaq; potestas à domino Deo est, in quo & sunt omnia, & mouentur, sicut
in prima rerū oīum causa: quoniam à quo
libertatem arbitrij accepimus, ab ipso etiam
posse quod volumus habemus. Sed cū
maleficarum sit multum confusus intelle-
ctus, non arte humanā perpetrāt mala quæ
faciunt, sed cooperatione dæmonum: quos
& naturā subtiles, ita & experientia longa
fecit ad producendū miranda veloces. Non
enim causantur mirandi effectus malefica-
rū ab huiusmodi medijs, quibus vtuntur ad
maleficandum, vt sunt capita mortuorum,
bufones, serpentes, characteres, imagines &
his similia, sed ab instituyente hæc signa dia-
bolo: qui cū sit superbissimus, Deo cupit

in omnibus videri comparandus. Enimue-
rò quemadmodum omnipotēs Deus quæ-
dam in Ecclesia sua sacramēta instituit, quæ
dignè ministrantibus ipso assistente saluta-
rem designant & producant effectum, ipso
qui instituit operante salutem: ita & diabo-
lus qui nihil plus appetit quā æstimari Deo
æqualis, quædam signa tāquam sacramen-
ta instituit, quibus inuocatus ab his quibus
confœderatus pactis operator malignus as-
sistit: & quoties Deus permiserit, quod roga-
tur malum efficit: si non permiserit ille, ni-
hil omnino facit. Omnium siquidem effe-
ctuum necromanticorum & maleficarum
operator diabolus est, qui per applicationē
mediorum, quæ prius ipse instituit, in ma-
teriam subiectam opus producit optatum:
aliquando realiter, aliquando solū appa-
renter. Mulieres autem maleficæ quæ iam
voluntate depravatā, & cōsensu in confor-
tium dæmonum per pacta transierunt, no-
tas quasdam & signa symbolica ab ipsis re-
cipiunt quibus aduocati mox dēmones oc-
cur-

currunt. Nihil in his perniciosis operationibus dæmonū fortius stultā credulitate maleficarum, quæ pactis augetur & votis: quoniam quanto vel dæmonibus, vel eorum signis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur ipsis cooperatibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculenta deprauatio eas quodam modo cōuertit in furorem, quo mentem præoccupante mox dæmones se furentibus applicāt & effectum petitionis pactis inuitati & signis, Deo permittente insani-entibus præstant. Simile namque Plato recitauit in lib. de furore poëtico dicens: Quēadmodum bacchantes scēminæ mente nō sanæ; mel & lac ex fluminibus hauriunt, mente autem sanæ haurire nequeunt. Id autem efficit eorum animus in consortium dæmonis mali extra se raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus concitatis hausisse butyrum temporibus, quòd aliter fieri quàm dæmonis ministerio nullatenus potest. Simili modo in odium traductæ

miliæ

N 2

ali-

alicuius vel hominis vel iumenti suspirantes interitum grauissimo agitantur furore, nihil aliud quàm vindictam in animo cogitantes: res capiunt ad maleficium sibi notas & familiares, inuocant dæmones, ostendunt signa ab illis instituta, simul & characteres: & quod propriâ virtute perficere nequeunt, illorum ministerio consequuntur. Alius verò qui non est dæmonibus pacto & deditioe subiectus, etiam si res conuenientes ad maleficium nouerit, simul & modum operandi: quamuis exhibeat signa, rarò tamen effectum consequitur, propterea quod inter familiares dæmonum non habetur. Usque adeò quippe diabolus elatus superbia Ecclesiam Christi æmulatur, vt quemadmodum non ordinatus Christi corpus non potest conficere, quantumlibet verba consecrationis proferat: sic etiam dæmon, quantumuis inuocanti, & signa siue characteres ostendenti, quem pacto sibi non nouit subiectum, aut nunquam aut rarò concurrat. Nam si omnibus se inuocantibus sine pactis

passim

passim interpositis occurreret, non tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est quod multi profanis artibus dediti, dæmones ad circulum, ad speculum siue ad quælibet alia receptacula horrendis coniurationibus conuocare laborātes, nullum consequuntur effectum: quoniam aut Dei obstat imperium, aut diabolus cōtemnit curiosum hominem sibi homagio non dicatum. Tria etenim requiruntur ad maleficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum. Animo furens ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoque familiaris diabolica, & ante omnia permissio diuina; quia si vnum istorum non concurrerit, maleficium perpetrare nō poterit. Nam si Deus non permitteret, nec diabolus quicquā nec malefica posset. Et si diabolus prauæ mulieris voluntati non occurreret, nullum illa maleficium perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficium nullatenus consummabit. Vtitur enim voluntate furētis maleficæ diabolus tanquam

artifex instrumento ad operandum sine quo non posset inferre maleficium. Et sicuti dæmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicem differunt: ita maleficarum potestas non est in omnibus vnâ, sed in singulis, prout dæmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa enim sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in quæ cadentes à principio sunt detrusi.

De variis
studiis & af-
fectibus dæ-
monum vide
etiam Cas-
sianum col-
lat. 7. cap. 32.

Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum quod circa superiorē per-uagatur aërem, nec vnquam ante iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuè sub regionibus permanētes Lunaribus nullum habent cum hominibus in terra commercium. Quod verò sub Luna permaneāt, S. testatur Augustinus in opere de agone Christiano sic dicens: *Dæmones non habitant in calo ubi sol & stella sunt, sed omnes sub regione Lunari versantur.* Hinc motus (vt reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propterea quòd Aristoteles confirmauit,

mauit, in fornacibus ardentibus quædam animalia parua sæpius visa volitasse pennulis apta, quæ totum æuum suum diuersantur in igne quoniam cum igne oriuntur & cum eo extinguuntur, & ad suum vnde venerant locum evanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficiis consortia, quoniam cum demorentur in igne, propter subtilitatem suam nō possunt corpus induere grossum siue æereum.

*Non possunt
forte divini
iudicii vin-
clis coerciti,
quod possunt
ex natura.*

Secundum genus æereum dicitur, quod in ære oberrans nobis propinquo commoratur. Hi quidē possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore ære corporibus, quandoque visibiles hominibus apparere. Aëra, permittente Deo, sæpius turbant, tonitrua & tempestates cōcitant, & omnes simul in perniciem humani generis conspiciunt: more hominum affectionibus moventur passionū, superbiā maximè & invidiā, tangunturq; perturbationibus continuis: & nec solito vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco: Neque vnam omnes for-

mam

nam habent, sed plurimas, easque sæpius mutant, secundum varietatem affectionum, quibus vel occurrunt maleficarum carminibus euocati, vel impulsæ perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino violentum & furiosum morem turbationibus plenum, unde vehementer malefacti & perturbati repentinas plurimum machinatur insidias: & dum suas agunt incursiones, partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Maleficæ horum dæmonum cooperatione suffultæ tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiorem ex eorum ordine concurrētem fuerint affectæ. In vita S. Antonij D. Athanasius aërem plenum dixit esse dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam videlicet mundi partem dæmonum præsentia destitutam. Sanctus quoque Præsul Ambrosius dicit: Plenus est mūdus sanctarum virtutū, quia plenus est nequitiarum. Unde Platonici dæmones in aëre volantes in modum densissimæ niuis ignitæ, cupientibus tradidēre visibiles,

biles, si aliquandiu versus cælum sole splendente irreuerberatis oculis, continuauerint obtutus. Sed nescio an in aëre causetur obiectum ex consistentia reali, vel certè oculorum motus interclusus repræsentet imagines falsas, non sine detrimento sensus tamè leui. Ipromissorum cepi experimentum.

Tertium verò genus dæmonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cælo in terram pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctissimus præsul & martyr Christi Theophorus quondam Ignatius in Epistola quadam ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quàm pacem habere, in qua omne telum euacuatur aëreorum simul & terrestrium spirituum. Ex his autem dæmonibus alij versantur in syluis atque nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias, alij verò patulis degunt campis, qui nocte oberrare faciunt itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atque cauernis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cum hominibus in obscuro dele-

stantur. Non vno ducuntur affectu, sed vario, quoniam alij sunt aliis minus deprauati quāquam omnes sint malis turbationibus pleni. Ex his quidam solis gaudent illusionibus territare homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes. Nonnulli verò ad hoc summo conatu laborant, vt homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furentes terreant, lædant vel occidant: quod experientia sæpius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes Chrysostomus in tertio lib. de prouident. ad Stagyrum monachum dicit: Omni actione diabolicā potentior est ad nocendum mœroris magnitudo: quia dæmon quoscunque superat, per mœrorem superat. Eum si auferas nihil à dæmone quisquam lædi poterit. Hoc autem dæmonum genus rarò est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudent potiùs, quàm vnius mulierculæ subesse imperio. Comorantur tamen interdum, vt pollicentur

vesa-

vesanis in vitro vel in chrystallo siue in speculo, & carminibus concitati responsa dant mulieribus: & si quis venturus eis malè dixisset, in via prænuntiant. Et hoc maleficarum genus multum aliquoties differt à reliquis: quoniam quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curare pollicentur: verum quia maleficium vt plurimum repellunt maleficio, earum accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano.

Quantum genus dæmonum nuncupatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentum, quod in mari tempestates cōcitat, nauigiaq; demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumūt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fæmineo; & in masculino rarius videntur, propterea quod in locis versantur humidis, & molliorem vitæ ductum sequuntur, nec vile schema facile cæterorum consuetudine possunt assumere.

Vnde Naiadas Nercidasque aquarum nym-
phas nō masculino sexu, sed fœminino du-
dum nominavit antiquitas. A nostris au-
tem aquaticę mulieres, id est, *Wasserfrauen*,
communi vocabulo dicuntur. Qui verò ha-
bitant in locis siccioribus & subaridis quo-
ties hominibus corporaliter apparent, visi-
biles in viros se transformant. Diuersarum
quoque species assumunt bestiarum, prout
variis tanguntur affectionibus. Sancti au-
tem angeli quoniam affectione nunquam
variantur, vniformiter semper apparent in
forma virili. Nusquam enim legimus scri-
ptū, quod bonus spiritus in forma sit visus
muliebri aut bestię cuiuscunque, sed sem-
per in specie virili. At verò sæpius visi sunt
dæmones circa flumina & fontes in specie
mulierum, aliquando chorisantes, aliquan-
do capillos more fœminarum explicantes;
nonnunquā verò cum hominibus loquen-
tes, & varias ludificationes exercentes. Et
hoc genus dæmonum non consuevit cum
maleficis habere commercium.

Quin-

Quintum genus subterraneum dicitur quod in speluncis & cauernis, montiumq; remotis concauitatibus demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maximè, qui puteos & metalla fodiunt, & qui thesauros in terra latentes quaerunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terre, ventosque flammiumos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirādas stupendaq; in campis ducunt choreas, & quasi vnius ducis metuentes imperium, subito euanescent ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdum nolarum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus esse hominum, vitā defunctorum mentiuntur. Nihil magis querunt quā metum hominum & admirationem. Vnde habemus compertum, quod simplices hominum quosdam nonnunquā in sua latibula montium duxerunt stupenda mirantibus ostēdētes spectacula, & quasi beatorum ibi sint

mansiones, amicos se viuorum mētiuntur. Ex his quoque dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorū, quos auaritia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in vsus perueniant hominum, eos subducunt, furantur, & custodiunt, & quandoq; de loco in locum transponunt. Et hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum consuevit habere commercium.

Sextum verò dæmonum genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucem maximè horrent & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus quàm de nocte possunt assumere. Hoc est negotium quod in tenebris perambulat, genus dæmonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosus, passionibusque frigidis agitatū, malitiosum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines, nocturnis violenter comprimit horis, sæpiusque (Deo permittēte) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neque carminibus

nibus arctari potest, quia & lucem fugit, voces hominum simulq; omnem tumultum. Aëreum maximè ad maleficia foeminarum consuevit occurrere, quoniam cæteris est omnibus magis subtile, & audacissimæ temeritatis. Terrestrium quoque nonnullis maleficis, ut est dictum, subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minimè possunt. Constat igitur manifestè, quòd tota potestas maleficarum in qua tam miranda faciunt, dæmonibus à domino Deo limitata conceditur; & quādo ille nō permittit, nihil operantur.

DE PERMISSIONE DIVINA.

Quæstio septima.

Septima Quæstio, Serenissimæ Maiestatis tuæ, ista fuit; Quare Deus, cū sit iustus & vindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus non solum peccatores, sed etiam innocentes multi pereunt graui-
ter

*Cur Deus tot
mala ac ma-
leficia per-
mittat.*

ter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me-
dudum coram Maiestate tua constitutum
memini respondisse. Optimus Deus, iustus
& rectus, pius & misericors, q̄cqd permittit,
iustè permittit: quoniam iustus est, & nō est
apud illum iniquitas, sed oīa in vero iudicio
quæ fiunt aut facit, aut permittit. Cum ergo
quæritur, quare Deus mala fieri permittat:
respōdemus, ideò permittit, quia iustus est.
Num videatur Maieitati tuæ ô Cæsar, quam
dedimus absurda responsio, quoniam diui-
næ bonitati non præiudicat vllatenus, quod
mala fieri iustissima ratione permittit: po-
tius autem præiudicaret, si mala in præsentī
mundo fieri non permitteret. Enimuerò si
non permitteret fieri mala, iam homo pec-
care non posset, esset certè impeccabilis,
quòd eius naturæ non conuenit, cui ab ini-
tio liberum arbitrium conditor omnium
dedit. Homo etenim creatura cū sit, &
non creator, est necessariò tam ad bonum
conuertibilis, quàm ad malum, cuius esse
dependet à summo creaturarum Opifice
omni-

omnium, quemadmodum à causa sui esse omne causatum. Creare verò soli Deo relictum est, qui est incorruptibilis & sempiternus: corruptibile autem omne necessario deficit, conseruatur autem bonitate creatoris, quamdiu causæ influentiam non amittit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod homo ex conditione suæ naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturaliter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & sempiternus. Quoties verò confertur homini vt peccare non posse videatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas simpliciter aufertur, sed voluntas in bono confirmatur. Et quotiescunque hoc donum confertur creaturæ, munus est gratiæ, non naturæ. Dicit enim scriptura: Deus ab initio creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam propriè loquendo esse nō potest, vt homo mortalis in originali displicentia conceptus, & liberum habeat arbitrium, & non possit committere peccatum. Dicit enim sanctissimus præsul Augustinus:

Prima libertas voluntatis erat, posse nō peccare: nouissima erit in gloria multò magis, non posse peccare. Itaque si homo peccare non posset, propriæ voluntatis suæ dominium non haberet. Vnde quamuis Omnipotens Deus peccatum non velit, peccare tamen homines & malum facere iustè permittit, quatenus libertate arbitrij permanēte, & virtus boni operis meritum, & prauitas volūtaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut benè facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotens Deus peccare & malum facere homines permittit, quibus à principio libertatē arbitrij concessit. Sunt autem multæ rationes à sanctis Doctoribus dudum assignatæ, quare Omnipotens maleficia tanta fieri per dæmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessario breuiter faciemus mentionem.

Prima est, vt diuinæ manifestetur excellentia maiestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis autē creatura mutabilis ad incommuta-

mu
pa
est
lius
dici
& r
stus
fun
& i
à D
tas.
via
ho
ten
ad
na
qu
len
De
no
vn
ad
30

mutabilem creatorem nullam habet com-
parationem. Vnde in Numeris legitur: Non
est Deus quasi homo vt mentiatur, nec vt fi-
lius hominis, vt mutetur. In Esaia quoque
dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus
& rectus. In libro etiam Tobiae scribitur, Iu-
stus es domine, & omnia iudicia tua vera
sunt, & omnes viae tuae misericordia, veritas
& iudicium. Et in libro S. Iob legimus: Absit
à Deo impietas, & ab omnipotente iniqui-
tas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta
vias singulorum restituet eis. Omnis igitur
homo qui suam ignorantiam & infirmita-
tem rectè intelligit, quam sit comparatus
ad creatorem suum, patenter agnoscit. Iuste
namq; Deus permittit peccare hominem,
quo & libertas continuetur arbitrij, excel-
lentiaq; hominibus innotescat magni Dei.
Secunda ratio est, vt imperscrutabilis
Dei sapientia, innotescat mortalibus, quæ
nouit ex nostris malis elicere bonum, cum
vnius peccatum alterius facit esse meritum
ad virtutis incrementum. Nam si malum

fieri non permetteret, quis nostrum intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala verò non facit, sed ab impiis facta ne inordinate veniant ipse disponit. Neque malitia hominum Dei voluntatem impedit, neque potest homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia verò causa est, quòd omnipotens fieri maleficia permittit, ut manifestet suam clementissimam bonitatem in eos qui peccauerunt & egerunt poenitentiam: quam nullatenus posset ostendere, si creaturam non permetteret peccare. Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, ubique Deus inuenit quod remittat: ubique Deus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor ostendat. Vnde sanctus præsul Augustinus: Si levis morbus esset, contemneretur medicus, non quæreretur, morbus non finiretur. ideo ubi abundauit peccatum, abundauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in vnum coaceruat

ceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, ut iustitia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt poenitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iustitia quod puniret. Ut ergo iustitia locum habeat, diuina permissione creatura peccat. Iustus enim est dominus, qui reddet unicuique secundum opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas conditionis humanæ: quia si Deus non permitteret peccare hominē, brutis videretur deterior, quæ nulla impellente violentia naturæ motibus liberè vtuntur. Nam etsi ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motum habent quem sequuntur: in quorum comparatione homo videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbitrium voluntatis. Permisit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio est, laus meriti constantiæ humanæ virtutis, quando iustum virum propterea laudamus: quia cum potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis constantia permanfit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia intercurfu maleficarum facere, est, ut illi qui contempta veritate delectantur mendacio, per inuentorem mēdacij diabolum seducti penitus decipiantur. Dignum est enim ut incantatores atq; maleficæ, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, à dæmonibus decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à dæmonibus totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi, quem solum adorare debuerant, contemnunt. Iustum est enim, ut is qui veritatem spontaneâ voluntate deferens, adhæret mendacio, in interitum à diabolo præcipitetur.

Octaua causa est, manifestatio diuinæ
pote-

potestatis, cuius potentia & virtus est super
omnem creaturam. Enimverò cum Deus
omnipotens aliquando magna permittit
diabolo & parua quædam denegat, quam
sit infirmus humani generis hostis, & diui-
næ maiestati subiectus in omnibus manife-
stat. Nihil enim à se ipso potest diabolus; sed
omnia quæ facit, Deo permittente facit. Cau-
sa igitur omnium prima, propter quam o-
mnipotens Deus fieri maleficia permittit,
iustitia est, qua libertatem quam creaturæ
semel à principio contulit, ordinē inuiola-
bili custodit. Verum quia potestas creaturæ
omnis à suo Creatore dependentis restricta
est & limitata, nec diabolū omne quod vult
posse manifestum est, nec hominem volun-
tate quantumlibet deprauatum. Voluntas
quidem est libera, sed potestas certis & ne-
cessariis gradibus limitata. Quoniam qui-
dē si dæmones possent omne quod volunt,
nihil tutum in humanis permaneret, sed la-
befactarent omnia. Ligatam verò potesta-
tem dæmonum historia sancti Iob manife-
sto

sto demonstrat exemplo, quem nō amplius
tentare Sathan audebat, quā ei fuerat di-
spēsatione diuinā permissum. Nemo enim
in præsenti mūdo quantumlibet iustus aut
fortis dæmoniū furori posset resistere, si pro
eorum arbitrio libera semper nocendi pos-
sent vti potestate. Ante verò dominicā pas-
sionem maiore quā postea libertate vte-
bantur potestatis, sed Christo mortem pro
nobis in ara crucis gustante, valde iam deinceps
eorum est immutata potestas, Saluatore
in Euangelio dicente: Nunc princeps mū-
di eiicietur foras. Etenim Christi humilitas
& perscuerantia sanctorum, audaciam dæ-
monum valdè restrinxerūt, ita quòd incen-
tores malorum rectè nūcupari possunt, im-
pulsores verò minimè. Nec inualesceret cō-
tra nos diabolus, nisi vires ex nostris pecca-
tis acciperet. Hinc nos scriptura admonet
dicens: Resistite diabolo & fugiet à vobis.
Et iterum. Nolite locū dare diabolo. Con-
cludendo igitur sermonē ad intelligentiam
propositæ quæstionis, quare Deus fieri tot
male-

maleficia permittat, rationes credo suffici-
enter manifestas. Nam etsi voluntas dæmo-
num semper sit iniqua, potestas tamē nun-
quā potest esse iniusta: quoniam quod malè
vult ex proprio habet arbitrio: quod autem
malè facere potest solum habet à Deo. Et
hæc quantum ad eos pertinent qui mala fa-
ciunt, dicta sunt.

Sed quare omnipotens Deus permittit *Octava fortè
questio.*
dæmones lædere homines medio malefica- *Curetiampi
ac fideles
maleficiis
ledantur.*
rum qui in nomine sanctæ Trinitatis bap-
tizzati sunt, & fideliter credunt in vnigenitum
filium eius Dominum nostrū IESUM CHRI-
STUM? Nam si malos, peruersos & infideles
in corpore & in rebus tantū lædere possent,
coërcerentur verò ab accessu & læsione bo-
norum atq; fidelium, permissionis iustum
rectè videretur esse iudicium: nunc autem
frequentius boni & innocentes dæmonum
maleficiis infirmantur, & quandoq; etiam
vita priuantur, vt silentio iacturam rerum
temporalium, quam sæpe maleficiati pati-
untur transeamus, multis venit in scrupu-
lum,

lum, cur ista permittat omnipotens, qui nihil permittit iniuste.

Huius propositæ quæstionis non alias quàm à priscis atq; Catholicis accepi doctoribus, quantum potero breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, vt maleficis dæmonum flagellari discant in passionibus carnis quam fidem & dilectionem ad Deum habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimum non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Salvatore fidelium præstolari auxilium, non mollium est sed fortium & verè fidelium Christianorum. Didicit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quātam in Deum fidei haberet constantiam, qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hinc simul notādum, quod illi quos dæmonum vel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incantato-

res quoscunq; vel accedunt vel consulunt, siue per se, siue per alios, contra Dei & Ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent veram, neque dilectionem. Sanitatem quippe morituræ carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo, sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sani sed infeliciter, viuere, quam hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuum gaudere. Qui verò maleficos non accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens viuere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & ægitudine, quam contra Deum in diuitiis & corporis sanitate, ille Deum veraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei rectè custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi, ô sacratissime Cæsar, homines mente corrupti & reprobī circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furti ministerio dæmonum reuelant, & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænuntiant futura. Non exaudias illos pre-

Q²

cor,

cor, qui diuinarum legum ignari, huiusmodi ministros dæmonū imperio tuo existimant vtilis, propterea quod maleficio nouerūt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciosa curatio corporum, mortem inducit animarū, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impiis apostatis dæmonibus adhærere, cū quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, est augmentum meritorum, vt videlicet probatorum in tribulatione patientia, coronam glorię in cœlo digniorem mereantur. Nam, vt sacer inquit Augustinus, homo sibi ignotus est quid ferre possit, quid non possit: aliquando metuit se non posse, quod tamen potest: cū accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à seipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archiepiscopus Petrus antequam superuenisset ei tentatio, & se latebat & alios quàm esset inconsideratus & infirmus: accessit illa & apparuit

paruit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax & homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patientia, quoniam mentem nulla pulsant aduersa. Multæ autem tribulationes iustorum, sed de omnibus liberabit eos dominus noster Iesus Christus.

Tertia diuinæ permissionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis & iustus Deum semper timeat, & nunquam de sua fortitudine vel iustitia præsumat. Hinc de reprobis dicit scriptura: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideò tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua, prædiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Miserētis Dei est, quod homines bonos & iustos interdum permittit aduersitatibus concuti, quos nouit in prosperis non posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda fecissent elatos. Denique maleficiorum timida imaginatio facit bonum hominem timere

Deum suum, & eius sedulò inuocare auxilium, quo munitus contra dæmonum incursus se possit confidere tutum. Nemo autem superbus & præsumens de viribus suis à maleficiis dæmonum se tutum existimet: quoniam quem inflatum superbiâ Dei protectio deserit, dæmonum maleficiis proculdubio patescit.

Quarta ratio est, vt bonorum malorumque discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus scriptura in actibus Apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit. Omnes qui volunt in Christo piè viuere persecutionem patientur. Sapientissimus quoq; Rex Salomon in prouerbis dicit: Quem diligit dominus, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiusque ministris

stris lædendi homines bonos & iustos, non
in eorum confusionem, sicut Petrones exi-
stimant, sed in maximam potius, & certam
animæ consolationem. Enimuerò cum be-
nè viuit homo iustus neminem lædit, ne-
minem offendit, nulli facit iniuriam, Deum
suum toto corde diligit, timet & veneratur,
omni sollicitudine mādāta eius custodiens
& nihilominus tribulatur à maleficis, siue
in corpore, siue in rebus, siue in vtroque, ve-
rè beatus est homo ille: Quoniam cum pro-
batus fuerit accipiet coronam vitæ, quā
promisit Deus his qui diligunt eum. Omnis
qui rectè viuit in vnitāte fidei Catholicæ ec-
clesiæ Christianorum, & mala in hoc mun-
do recipiens pro Dei amore patienter tole-
rāt, certum est signum, quod in Dei gratia
saluandus perseverat. Quocirca de malis &
reprobis ita scriptum legimus: Quare impij
viuunt? subleuati sunt, confortati que diui-
tiis. Domus eorum securæ sunt & pacatæ, &
non est virgā Dei super illos: ducunt in bo-
nis dies suos, & in puncto ad inferna descen-
dunt.

dunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hic male viuas in peccatis & vitiis Deo contrarius, & in bonis fortunæ corporisq; sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quod omnipotēs permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mētis omnimodā purgationem. Nam sicut scriptura dicit: Nō est homo iustus in terra qui faciat bonum, & non peccet. Sed cū Deus nullū peccatū transeat impunitum, ordinat iustis hominibus per misericordiam pro eorum delictis poenas temporales, impiis verò & reprobis per iustitiam æternas. Commutat ergo ex misericordia poenitentibus poenam æternā in temporalem, quam vel in hoc mūdo patiantur necessarium est, vel post mortem in purgatorio. Verū quia purgatorij tormenta sunt horrenda atq; grauissima, misericors Deus poenitentes quos diligit, in hac vita purgare variis modis consuevit, per incommoda diuersarū in corpore & in rebus tribulationum. Profunt enim maleficia im-

pio-

piorum hominum bonis & iustis hominibus ad medelam, ipsis autem inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio est, ut homo per incursum demonum maleficiatus reuocetur ad poenitentiam, & proponat in corde suo necessariam vitæ emendationem. Omnipotens etenim Deus non subito, cum peccamus, immittit vindictam, sed usque ad præfinitum tempus nostram expectat emendationem. Si verò poenitentiam agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorum, quando non putamus: & qui nos peccatores in tranquillitate poenitendo recognoscere contempsimus, in tribulatione serò tandem recognoscemus. Hinc sanctus propheta in persona Dei loquitur, dicens: Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eis neque nocebo in veritate mea.

R

Septi-

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocentibus, est, vt amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placentes, boni & deuoti & humiles, quos inopia & ægritudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuites, honoribusque sublimati essent, citò in profundum vitiorum à sanctitatis proposito defluerent. Non expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atque diuitias, nec diuturnior vita hominem semper efficit meliorem: propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit misericordiam suam ostendere permittit bonos, iustos & innocentes variis calamitatibus subiacere; Et aliquando per dæmones, aliquando per malos homines, aliquando pro diuersis aliis modis ac mediis aufert ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus male præsciuit vfuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectiōe custodiant, quam in opulentia,

tia, & sublimitate positi minimè conseruâ-
sent. Permittit etiam sæpius multas & ma-
gnas ægritudines incidere, quibus læta sani-
tas carnis maximâ intulisset ægritudinem
mentis. Denique permittit maleficio quo-
dam ad mortem impelli, vt amputetur eis
peccandi licentia, qua fuerant abusuri diu-
tius in vita permissi. Hinc de viro iusto dicit
scriptura: Raptus est ne malitia mutaret in-
tellectum eius, & ne fictio deciperet ani-
mam eius.

Octaua ratio diuinæ permissionis est, vt
homines sacramenta venerentur Ecclesiæ,
quæ magnam habent virtutem contra om-
nia maleficia malignorum spirituum. Ra-
rò enim maleficiis dæmonum læditur, qui
Sacramenta & ritus Ecclesiæ Catholicæ de-
bito cum honore veneratur. Et propria ma-
leficarum confessione sæpius audiuius,
quod Missarum auditio & vsus rerum be-
nedictarum ab ecclesia multum infirment
dæmonum potestates. Neq; enim frustra be-
nedicuntur in Ecclesia Dei, sed vt sint quæ

diuinæ protectionis munimen demonibus ostendant, metuenda signacula.

De pueris verò & infantibus, qui in Christo renati maleficiis demonum vel hominum quandoque necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpè ta-

men contingit infantes malefi-

ciis perire propter delicta
parentum.

PVLVIS MEDICINA-
 LIS VALDE CELEBRA-
 TVS EIVSDEM TRI-
 THEMII.

Vluerem huius Trithemij ad cere-
 brum, studentibus perutilem pluri-
 mi haftenus celebrârunt semper.

*Marquar-
 dus Frohe-
 rius Confi-
 liarius Pa-
 latius.*

Nam haud pauci eò vsu eius peruenerunt,
 vt inspectores illos vrinarum, arteriarû, lin-
 guarum retrimentorum facilè negligerent.
 Multi ad centesimum ferè annum ætatem
 solidam produxerunt; tantum deniq; ade-
 pti sunt memoriæ acumen, vt facilè quos-
 uis etiam maximos excellerent: Idque absq;
 catapotiiis, elisteriis, pellis, vnctionibus, ca-
 taplasmatis, elictoriis, masticatoriis, garga-
 rismis, iacculis, fumis, conditis, syrupis, a-
 quis, theriacaliis & similibus.

℞. Calami aromatici,

Gentianæ,

Cymini,

Sileris montani,

R 3

Anisi,

Anisi,

Carui,

Ameos,

Sem: Petroselini,

Spicæ nardi, ana $\mathfrak{z}$ s.

Coralli rub:

Vnionū siue plarū nō pforatarū $\mathfrak{z}$ v.

Zingiberis albi,

Amari dulcis (Chame pyt)

Foliorum senæ,

Tartari adusti, ana $\mathfrak{z}$ v.

Macis,

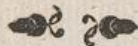
Cubebæ, ana $\mathfrak{z}$ ij.Gariophyllorum, $\mathfrak{z}$ vij.

Fiat pulvis f.a.

Dosis eius $\mathfrak{z}$ s. quæ manè sumatur & se-
ro, in brodio vel vino, per mēsem primum.
Secundo mense manè tantum; Tertiò men-
se manè ter in hebdomade, & sic deinceps
continuetur ad vitam. . Siquidem contra
multas valet ægri tudines & est probatissi-
mus

mus & efficax puluis. Stomachum confor-
tat, cerebrum purgat, oculos & visum seren-
nat, memoriam acuit, humores malos atq;
superfluos in toto corpore consumit sine
periculo, lenit & aperit constrictionem in
pectore, nauseam pellit, nimiam pinguedi-
nem prohibet, ab Epilepsia & apoplexia cō-
feruat, materiam calculi sine dolore dissol-
uit, & in lapidem durescere non permittit,
chiragram & podagram sciaticamque præ-
ualere non sinit. Hunc puluerem cum Pau-
lus Scalichius Duci Borussiae (cui tunc tem-
poriserat à consiliis) vtendum dare vellet,
Medici Principis prohibuerunt, ex quo ena-
ta est disputatio inter illos, in qua istius pul-
ueris in partem vtramque scriptis dimi-
catum fuit, quæ disputatio extat

in satyris Philosophicis
ipsius Scalichij.

F I N I S.

2151

